

Antikomunistinė santarvė Detroite

Balandžio pradžioje Detroite susiorganizavo Antikomunistinis Sąjūdis, kurį sudaro sovietų pavergtų kraštų — Lietuvos, Latvijos, Estijos, Čekoslovakijos, Jugoslavijos, Ukrainos, Lenkijos, Bulgarijos, Gudijos ir kitų tautų — atstovai. Numatoma glaudžiai bendradarbiauti ir su Azijos tautomis, pavergtomis komunizmo. Sąjūdžio tikslas — besąlyginė kova prieš komunizmą ir laisvė-nepriklausomybė pavergtoms tautoms.

Priemonės — spauda, radijas, knygos, brošiūros, manifestacijos ir kita. Netrukus numatoma suruošti antikomunistinę manifestaciją ir visuomeninis teismas, kviečiant dalyvauti ir bendradarbiauti senatorius bei kongreso narius, gubernatorius ir kitus įtakingus asmenis.

Sąjūdyje kiekvieną tautybę atstovauja du asmenys. Lietuvius — dr. Pr. Padalskis ir inž. Ed. Arbačiauskas. Daug dėmesio krepiama į jaunimą ir jo organizacijas. Sąjūdis, kurio tikslė glūdi ir mūsų tautos laisvė ir nepriklausomybė, turėtų būti visų lietuvių remiamas, stiprinamas. Būtu naudinga, kad panašūs sąjūdžiai susiorganizuotų ir kitose lietuvių gyvenamose vietovėse. Nesulaukdamė iš kitų iniciatyvos — organizuokime patys. Detroite iniciatorius buvo ukrainietis advokatas Tarnovsky.

Susikaupimo diena Chicagoje

Chicago Lietuvos Tarybų ir Illinoisas Tremtinių Bendruomenėi pritariant, organizuojamas birželio 15 dienos minėjimas. Šią susikaupimo dieną organizuoja polit. kaliniai ir Lietuvos laisvės kovotojai. Įtraukiant visuomenės pajėgas, tikimasi suorganizuoti rimtą minėjimą Chicagoje. Programoje numatytas ir tai dienai pritaikintas specialus vaidinimas. Šią susikaupimo dieną maloniai sutiko globoti Lietuvos konsulas dr. Petras Daužvardis. Minėjimas įvyks birželio 16 dieną.

Ištikimybės paradas New Yorke

New Yorko majoras Impellitteri paskelbė balandžio 28 — Lojalumo Dieną. Visos šio miesto ir krašto patriotiškos organizacijos ruošia milžinišką eiseną, kuri tikrumoje bus galima prieškomunistinė demonstracija.

Lietuviai renkas balandžio 28, šeštadienį, 1:30 val. po pietų New Yorke E. 92-je gatvėje (į rytus nuo Madison Ave.). Lietuvių, kurios gali, prašomos ateiti pasipuošusios tautiniais rūbais. Vėliavos ir plakatai su šūkiais bus parūpinti nurodytoje vietoje.

New Yorko ALT

Sukame laikrodį

Šio šeštadienio naktį, 2-ą valandą po vidurnakčio, visose Amerikos vietose, kur praktikuojama vasarą laikyti "dienos šviesos taupymo laiką", laikrodžiai pavaromai 1 valandą pirmyn. Taigi, ateinančių šeštadienį visi susirinkimai, parengimai, pamaldos ir kita praktiškai įvyks 1 valandą anksčiau: laikrodžio nepavariusi gali pavėluoti. Pirmadienį darbas vi-

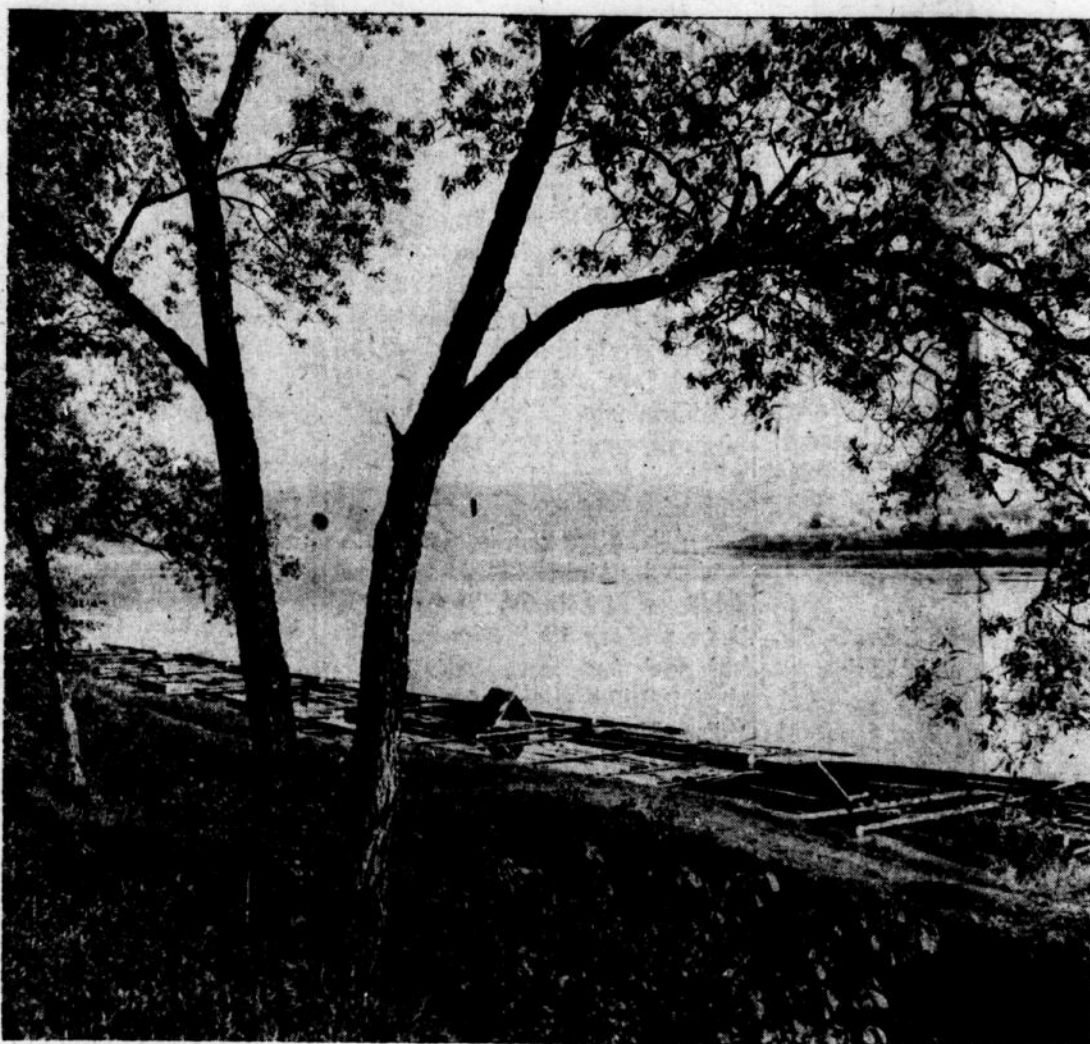
EINA
36
metai



DIRVA

THE FIELD

Atsk. Nr
8
centai



Pavasaris prie Nemuno

Nuotrauka V. Augustino

Karas eina savo keliu...

Prezidentas Trumanas, atstaudamas gen. MacArthurą, pareiškė, kad jis siekė ne išplėsti karą, bet, kiek galima, greičiau užbaigti. Buvo optimistų, kurie tikėjosi, kad, pašalinus MacArthurą, tuojau bus galima susitarti Korėjoje dėl paliaubų ir net laukiamoji kinų ofensiva nebeįvyks, o vietoj to grįš taika. Ir tikrai, šiaurės Korėjos komunistinė valdžia pasiūlė paliaubas tyčia tą pačią valandą, kada MacArthuras atsisveikino su Japonija. Bet tas per radiją paskelbtas pasiūlymas buvo toks nerimtas, toks propagandinis, kad ir optimistai juo nelabai teapsidžiaugė, nors ir pradėjo rengtis galimoms deryboms.

Tačiau vietoj derybų prasidėjo kinų ofensiva. Spėjama, kad apie 700,000 kinų kariuomenės, iš jų 400,000 pačiose pirmose linijose, pajudėjo į pietus ir pavojaingai prasilausė.

Tiesa, kinai tuo tarpu mažai tepasirodė mechanizuotomis jėgomis, dar mažiau aviacija. Svarbiausios jų jėgos — masės raitelių, jojančių mažais mongoliškais arkliukais. Bet yra ženklų, kad gali pasirodyti ir stipresnė aviacija.

Pirmasis kinų puolimas tuo

sur prasidės jau vasaros laiku. Reikia atkreipti dėmesį, kad ne visose Amerikos vietose laikrodžiai pavaromai. Be to, laikrodžiai nepajudintys geležinkeluose. Todėl ten, kur laikrodžiai pavaromai, jei kas nori patekti į traukinį, išeinantį pagal tvarkaraštį 8 val., turi atminti, kad vasaros laiku tai bus 9 val., o ne 7, kaip daugelis sulaukė. Didžiausių abejotumų sukėlė MacArthuro nuomonė — spėjimas, kad karo praplėtimas už

tarpu sulaikytas. Jungtinių Tautų kariuomenė atsitraukė ke- liolika mylių, vietomis net apie 7 mylias žemiau 38 paralelės, ir užėmė parengtas ginimosi pozicijas. Prasilausiu sudaryta spraga užlopė ir kinų veržimasi sulaikė. Kinų žūsta nepaprastai daug — tik per vieną dieną skaičiuojama, kad jų žuvo apie 9,000. Bet paskutiniu momentu kinai pradėjo veržtis vakarinėje fronto dalyje, kaip tik Se- kado link. Radijo pranešimai skelbia, kad Jungt. Tautų kariuomenės vadovybė pasitiki, jog puolimas bus sulaikytas ir atmuštas, bet Korėjos civiliniai gyventojai tokio didelio pasitikejimo neturi.

Tuo tarpu Amerikoje tebevyksta diskusijos apie tai, kaip gi ištikrųjų reikėtų elgtis Korėjoje. MacArthuras kalba kongrese padarė didelį įspūdį, nors jis ir nebeprasakė nieko nauja, tik išdėstė jau žinomą savo pažiūrą: bombarduoti bazes Man- džuriijoje, užblokuoti Kiniją, leisti Čiankaišekiui atnaujinti kovą, iš Formozos išsikelti į žemyną.

Ateinančią savaitę specialus komitetas pradės šiuo klausimu oficialų tyrinėjimą. Čia MacArthuras turės progos jau dokumentais paremti savo pareiški- mus, anot kurių, jo nusistatymą rėmė visos kariuomenės štabas. Bus aiškinama, kas buvo jo kalbėta pasimatyme su Trumanu pereinant rudenį, bus iš- klausytos nuomonės iš vienos ir kitos pusės ir tuo remiantis bus svarstoma, kaip gi toliau nu- sistatyti.

Didžiausių abejotumų sukėlė MacArthuro nuomonė — spėjimas, kad karo praplėtimas už

Korėjos ribų neįtrauks į karą Rusijos. Jam yra primenama, kad pirmą kartą peržengiant per 38 paralelę, jis irgi manė, jog kinai neįsikiš, bet tai buvo klaida. Dabar jis nurodo, kad anuo metu nei valstybės departamentas, nei karinė žvalgyba jam nebuvo pateikusi jokių duomenų, jog kinai yra pasi- rengę įsikišti. Tarp ko kita MacArthuras sako, jog jo pasiūlymai klaidingai yra vadinami karo išplėtimu: tai esąs tik planas karą užbaigti greičiau laimėjimu. Jis savo kalboje pa- brėžė, kad pergalė yra toks da- lykas, kurio negali nieku kitu pakeisti. "Užglostymas" (appea- sement), pabrėžė jis, veda tik į didesnę karą, bet klausimas, ką darytų rusai, pradėjus di- desniu mastu kariauti su ki- nais, lieka neatsakytas.

Tačiau Trumano iliuzijos, kad susilaikymu galima pasiekti taikos, jau dabar, prasidėjus kinų ofensyvai, irgi tapo gero- kai apgriautos. Ir vis labiau at- rodo, kad, nori ar nenori, su MacArthuru ar be jo, vis dėlto gali tekti daryti tą, ką MacAr- thuras siūlė.

Braška Anglijos vyriausybė

Iš Anglijos vyriausybės pasi- traukė du žymūs jos šulai: Be- vanas, darbo ministeris, ir Wil- sonas, prekybos ministeris. Ma- noma, kad netrukus gali pasi- traukti karo ministeris Stra- chey ir tiekimo ministeris Straussas. Visi jie yra kairiojo socialistų sparno partijos atsto- vai. Formaliai nuomonių skir- tumas yra dėl įvairių socialinių priemonių (pvz. ar socialinis draudimas turi viską apmokėti

Lietuviai nebeturi duonos savo krašte!

Jeruzalė (LAIC) — Kovo 24 d. Alma - Ata radijo stotis ru- sų kalba pasigyrė apie kolchozų stambinimą Kazachstane ir Kir- gizijoje ir apie naujakurius dy- kumose. Pranešimas skelbia:

"Naują tėvynę mūsų žemėje sėkmingai kuria iš Lietuvos ir Latvijos tarybinių respublikų atvykę kolchozininkai, kurie sa- vo kraštuose negalėję surasti nei darbo nei duonos.

Apie 160.000 atvykusių iš Lietuvos ir Latvijos darbininkų čia kuria sau laimingą ateitį.

Žemės čia netrūksta. Tūk- sančiai hektarų derlingos žemės ilgus metus laukė žmonių, kurie tą žemę įdirbtų ir semtųsi iš jos duonos sau ir valstybei.

Šios stepės per šimtmečius laukė gyventojų. Šios stepės dar nepažino naujosios žemdirbys- tės kultūros ir technikos.

Dabar naujieji tų didelių der- lingų plotų valdytojai — Bal- tijos sovietinių respublikų dar- bininkai — apgyvendina stepes.

už akinus, jei kam jų prirei- kia, ar tik pusę), bet svarbiau- sias dalyką yra išlaidos kari- niams pasirengimams: atsista- tydinusieji yra priešingi tų iš- laidų didinimui.

Neseniai iš vyriausybės pasi- traukė ir mirė Bevinas, serga Cripsas... Vyriausybės jėgos silpnėja ir yra abejojama, ar vyriausybė ilgai beatlaikys.

Bevanas pats pretenduoja iš- globojama organizacija, jai pri- nisterio pirmininko vietą, bet manoma, kad, jei dabar būtų rinkimai, greičiau juos laimėtų konservatoriai ir dar kartą grįžtų Churchillis.

Naujakuriai jaučiasi gerai sa- vo naujojoje tėvynėje."

Berlynas (LAIC) — Vilniaus radiofono žiniomis, nuo kovo 20 dienos Kaune atidaryta "Stali- no statybų paroda".

Paroda įrengta centrinėje LTSS bibliotekoje ir vaizduoja Turkmenijos, Volgos ir Krymo kanalų ir hidroelektrinių stočių statybą, bei Lietuvos respubli- kos tatką toms statyboms.

Vilniaus radijas tikrai pakar- tojo Maskvos propagito radijo santrauką, kur teigiama, būk Lietuvos pramonė, kolūkiečiai ir darbininkai eina talkon Stalino statyboms. Savanorių brigados plaukia į Volgostrojų, kolūkie- čiai pristato į valstybinius san- dėlius viršnorminius grūdus, o pramonės darbininkai užsidėjo Stalino stroikų vachtos (sargy- bos) prievalę — gaminti augš- čiau normos.

Esą, Stalino statybos paroda gausiai lankoma darbininkų ir kolūkiečių iš visų miestų ir ra- jonų.

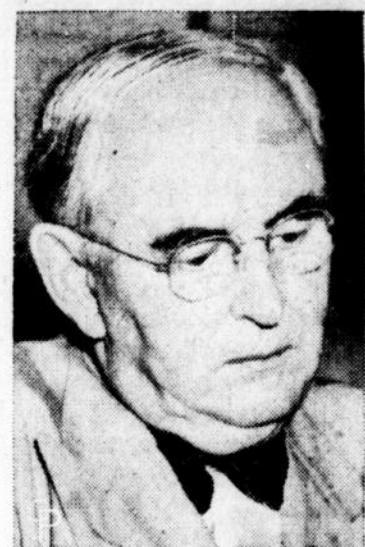
Stockholm (LAIC) — Vil- niaus ir Rygos radijofonai gi- riasi, kad "Dosarm" respubli- kiniai radijo klausytojų klubai Lietuvoje ir Latvijoje pradėjo radijų apmokymą. Tie radis- tai vadovausią radijo kontrolės tinklams ir būsią rajoninių ra- dijų klubų patarėjais bei radijo technikų brigadų nariais.

Tenka prisiminti, kad "Dos- arm" yra kariuomenės organų kopijai partijos vadovybę ir mi- nisterio pirmininko vietą, bet klausio tik patikimi komjaunu- manoma, kad, jei dabar būtų rinkimai, greičiau juos laimėtų konservatoriai ir dar kartą grįžtų Churchillis.



Generolas Ridgeway, MacArthurą įpėdinis Tolimuose Rytuose, sveikinas su Valstybės Departamento patarėju John Foster Dulles, kuris nuskubėjo į Japoniją taikos sutarties reikalais. Jis skubėjo dar Japonijoje pasimtyti su MacArthuru, bet dėl blogo oro pavėlavo ir tepasikalbėjo tik per radiją iš priešingomis kryp- timis skrendančių lėktuvų. Japonai buvo susirūpinę, kaip bus su taikos sutartimi, atstacius MacArthurą, bet jie buvo nuraminti, kad tuo reikalu niekas nepasikeitė. Dulles yra nusiųstas kaip tik toliau rūpintis galutiniu taikos sutarties priėmimu.

Mirė senatorius



Balandžio 19 d. vakare Grand Rapids, Mich., mirė senatorius Arthuras H. Vandenbergas. Tai buvo viena iš žymiausių as- menybių senato. Jis, vienas iš respublikonų šulų, laikomas va- dinamosios "dvipartinės" už- sienų politikos kūrėju. Jis arti- mai bendradarbiavo su demok- ratų užsienio politikos vadu se- nate senatorium Connally. Jis yra daug prisidėjęs prie vadi- namojo Marshallo plano sukūrimo. Kai buvo Paryžiuje konferen- cija dėl taikos sutarčių su Vokie- tijos sąjungininkais, jis drauge su Connally toje konferencijoje dalyvavo, palankiai išklaušė ir lietuvių delegacijų pageidavi- mus dėl tos konferencijos ir užtikrino, kad, jei Lietuvos in- teresai kur būtų paliesti, jie būtų ginami. Jis respublikonų partijoje buvo vadinamas "in- ternacionalistinės" užsienio po- litikos linkmės kūrėjas, priešin- gas izoliacionistams.

Jo vieton iki ateinančių rin- kimų Michigano gubernatoriaus dabar paskyrė Detroit News ko- respondentą Washington Blair Moody, 49 metų amžiaus. Tai pirmas atsitikimas, kad laikra- ščio korespondentas iš spaudos galerijos nužengia tiesiai į se- natoriaus kėdę. Kadangi Michi- gano gubernatoriaus demokratas, tai ir į senatą paskyrė demo- kratą, nors ir į respublikonų vietą — tokią teisę jis turi. Tai- gi dabar senato bus 50 demo- kratų ir 46 respublikonai. Prieš Vandenberg mirtį buvo 49 prieš 47.

MISIJA FORMOZON

Pranešama, kad šiomis die- nomis jau išvyko į Formozą kelios desimtys Amerikos kari- ninkų, kurių uždavinys bus pa- dėti lavinti Čiankaišeko kariuo- menę. Ta grupė esanti tik pra- džia. Iš viso vyksią apie 300 karininkų ar net ir daugiau.

Oficialiai aiškinama, kad tos misijos pasiuntimas visiškai ne- rodo vyriausybės nusistatymo pakeitimo dėl Čiankaišeko lai- kymo "neutralioje" padėtyje, tačiau daug kam atrodo, jog čia gal ir yra pasirengimas Čiankaišką vėl paleisti "į dar- bą".

KAIP ATRODO ATOMINĖ BOMBA

Look žurnalas paskelbė apra- šymus, kaip atrodo atominė bomba. Prie aprašymų pridėti paveikslai ir brėžiniai, kurie esą skelbiami su atitinkamų is- taigų sutikimu, nors tos įstai- gos nevisai tą patvirtina.

Kitą savaitę ir Dirvos skai- tytojai galės matyti, kaip toji bomba atrodanti.

KAS ir KUR

• Sąryšį su Simono Bolivarą paminklo New Yorko miestui prezentacija, į perdavimo ceremonijas ir parodą buvo pakviesti Lietuvos Generalinis Konsulas Jonas Budrys ir ponai. Tą pačią balandžio 19 d., vakare, ponai Budriai buvo Venezuelos užsienio reikalų ministro ir ponios de Gomez - Ruiz svečiais Waldorf Astoria hotelyje.

Balandžio 20 d. ten pat, Waldorf - Astoria hotelyje, miesto majoro pakviestas, gen. konsulas J. Budrys dalyvavo priešpiečiūose generolo MacArthur'o garbei.

• Rašytojui Juozui Balčiūnui - švaistui suėjo 60 metų amžiaus. Rašytojas gyvena Chicagoje.

• Dainavos ansamblis Chicagoje ruošia G. Veličkos muzikinių pastatymą "Nemunas žydi".

• Vokietijos lietuvių laikraštis "Tremtis" išleidžia V. Mykolaičio - Putino pagarsėjusį romaną "Altoriai šėšėly". Visos trys romano dalys sujungtos į vieną knygą, kuri turės apie 700 psl. Kaštuoja 4 dol. Užsisakyti pas Step. Nasvyti, 4579 W. 157 St., Cleveland, Ohio.

• Vokietijos tebegyveną lietuvių Vasario 16-tosios progą Tautos Fondui suaukijo daugiau kaip 4.000 DM. Atsimenant Vokietijos lietuvių skurdą padėti — suaukotoji suma didelė.

• Anglijoje gyveną skautai šiais metais savo stovyklą rengia tarp liepos mėn. 28 ir rugpjūčio mėn. 5 dienų.

• Vlikas pakvietė buv. Lietuvos Nep. Pasiuntinį ir Igaliotą Ministrą Jurgį Savickį, gyvenantį Pietų Prancūzijoje, specialiai misijai į Skandinavų kraštų sostines Lietuvos išlaisvinimo bylos reikalais. Min. J. Savickis, keletą dienų pabuvojęs Vliko būstinėje V. Vokietijoje, balandžio 12 d. išvyko į Kopenhagą, Oslo, Stockholmą, kur užtruks apie mėnesį laiko.

• Amerikos Lietuvių Taryba praneša, kad šių metų laisvės vajuje surinkta 29,223 doleriai. Vajus tęsiamas.

• Gen. Stabo pulkin. J. Lanskoronskij, buv. Lietuvos Karo Attache Paryžiuje ir Briuselyje, Vlikas pakvietė savo nuolatinį bendradarbių - patarėjų kariniams klausimams.

• Dr. S. A. Bačkis, Lietuvos atstovas Prancūzijoje, kovo 23 d. dalyvavo Europos Sąjūdžio rytu ir vidurio Europos Komitete prezidento posėdyje Paryžiuje. Jis atstovavo lietuviams, latviams ir estams, kurie visi šiame prezidiume turi tik vieną atstovą. Balandžio 20 d. jis dalyvavo Briuselyje Europinio Sąjūdžio Tarptautinio Komiteto posėdyje ir atstovavo visiems baltams.

• Lietuviai Tėvai Pranciškonai Brooklyne įkūrė savo naują vienuolyną.

• Iš Vokietijos praneša, kad Balso įgalotinis Jonas Valaitis Balso vadovybės atšauktas ir artimiausiu laiku grįžta į JAV.

• Pranciškonų leidžiamas "Sv. Pranciškaus Varpelis" skelbia, kad vyskupas Paltarokas gyvena Vilniuje.

• Prof. V. Biržiška sutiko parašyti Dr. Jono Šliupo biografiją. Biografiją leidžia specialiai sudarytas komitetas.

• "Gabijs" išleido Vinco Pietariū "Lapės pasaką". Piesiniai dail. P. Osmolskio, knygelė 96 psl., kaštuoja 1 dol. 10 cent. Knyga skirta jaunimui.

• Vliko delegacija (Brazaitis ir Kaminskas) kovo 13 d. per Vokietijos užs. reik. ministeriją įteikė Vokietijos kancleriui Dr. Adenaueriui memorandumą. Pasikalbėjime parodyta daug supratimo ir nuosirdumo Lietuvos reikalui. O balandžio 9 d. iš užsienio reikalų ministerijos gautas atsakymas į memorandumą.



Gen. MacArthur'o žmona ir sūnus, kuriais amerikiečiai dabar domisi kone tiek pat, kaip patys generolai. Gen. vedė prieš 14 metų New Yorke. Jo žmona kilusi iš Tennessee valstijos. Sūnus gimęs Maniloje, Filipinuose, pirmą kartą mato Ameriką ir labiausiai domisi lig šiol nemityta televizija.

dumą raštu, kuriuo pareiškiamas nuosirdaus apgailestavimas dėl Lietuvos nelaimingai ištikusių Ribentropo - Molotovo sutarimo padarinių ir pažadama Vokietijos vyriausybės visokeriopai parama rūpinantis Vokietijoje esančių lietuvių reikalais.

• Balandžio 13 d. įvykusiame New Yorko Lietuvių Tarybos susirinkime nutarta dalyvauti balandžio 28 d. įvyksiančiame lojalumo parade ir jam pasirengti sudaryta komisija. Tautarė susirinkimas pritarė valdybai kartu su latviais ir estais Carnegie Hall suruošti birželio 15 minėjimą, pakviečiant svarbius kalbėtojus iš JAV politikos veikėjų. Šiam minėjimui suruošti bus sudarytas jungtinis estų, latvių ir lietuvių komitetas, kuriame lietuvių atstovaus New Yorko Lietuvių Tarybos valdyba. Tame pat susirinkime aptarti ir gegužės 18 d. New Yorker viešbutyje įvyksiančios draugijų konferencijos reikalai ir išrinkta komisija meinei daliai parengti.

• Pabaltijo Moterų Taryba dalyvaujant lietuvių pirmininkei adv. B. Novickienei, esčių pirm. Mall Jurma, latvių pirm. T. Erdmanis, atstovėi Druvai ir atstovybių valdybos narėms. Tautarė ir šimet dalyvauti metinime Gen. Federation of Woman's Clubs seime gegužės m. 14-19 d.d. ir jam parengti medžiagos apie Pabaltijo kraštus. Ši klubų organizacija atstovauja 11 milijonų moterų narių.

LAISVĖS VAJUS

Amerikos Lietuvių Tarybos vykdomas laisvės mobilizacijos vajuje iki šiol Lietuvos laisvinimo reikalams davė \$29,223.46, beveik 30% bendros vajuos kvotos.

Visoje eilėje vietovių vajuje dar nebaigtas, aukos tebeplaukia ir laukiama papildomų sumų kvotų sąskaiton. Dėl vieno ar kitų priežasčių kai kurios vietovės dar nesuskubo vajuos užbaigti.

Iki šiol tik Omaha, Nebr. spėjo perviršyti savo kvotą: surinkta \$513.70, tai yra 102,7%. Pasizadėta dar papildomai atsiųsti. Daugiau kaip 50% kvotos surinko šios lietuvių kolonijos: Brockton, Mass. — 92%, Kenosha, Wis. — 85%, Gary, Ind. — 80%, Detroit, Mich. — 57%, Cambridge, Mass. — 56% ir Cleveland, Ohio — 55.5%.

Tačiau eilėje kolonijų, palyginti, negausių lietuvių skaičiumi, vajuos rezultatai yra verti dėmesio. Štai Waterbury, Conn. kur priskaitoma vos 8.000 lietuvių, ir šiais metais parėmė ALT su \$2,000.00 suma. Keliose mažose vietovėse praktiškai visi ten gyvenantieji tautiečiai įteikė savo aukas.

Individualių aukotojų tarpe vpačiai išsiskyrė Mrs. Anna Smith, Wheaton, Ill., ir V. Kriaučiūnai, Detroit, Mich., ALT-ui įteikė po \$500.00.

Pilna laisvės mobilizacijos vajuos apyskaita bus paskelbta, kai visos kolonijos atsiskaitys su ALT išdu.

Aukos Lietuvos išlaisvinimo reikalams visą laiką priimančios ALT vykdomojo komiteto raštinėje, 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

ALT Vyk. Komitetas

NAUJIENA

JUOZAS KRUMINAS NAKTIS VIRŠUM ŠIRDIES

Apysaka, vaizduojanti dviejų žmonių, vyro ir moters, jausmų konfliktų niuansus, dvasinius apsisprendimus ir tragiškų įvykių pasėkmes. 141 psl., kaina \$1.50. Knygos Bičiulių Klubui nariai, įmokėję \$5.00 metinį mokestį, šią knygą gauna už \$1.00, taip pat gauna naujausias Jurgio Savickio, Nėlės Dovydeno ir kitų žymiųjų autorių grožinės literatūros knygas. Rašykite į Knygos Bičiulių Klubui narius ir metinį \$5.00 mokestį siųsdami šiuo adresu:

GABIJA
340 Union Avenue,
Brooklyn 11, N. Y.

ROTO-HOE

This marvelous 2 h.p. ROTARY CULTIVATOR is entirely new and different.

Powerful pulverizing action—self-propelling—you simply guide it! The perfect tillage-cultivator for all garden crops, flower gardens, etc.

Rotocutter attachment available for cutting lawns, tall grass, high weeds, trimming, etc. (\$40 additional).

Come in for a free demonstration of this efficient, easy-to-use ROTO-HOE.

"IF IT'S GOOD FOR YOUR GARDEN WE HAVE IT"

Seeds Fertilizer Garden Tools Insecticide We Give Eagle Green Stamps SOUTH EUCLID POULTRY SUPPLY 4310 Mayfield (Near Green) EV 1-1866

GARDENING'S "BEST BUY" at \$134.

Acclaimed everywhere shown as America's finest Garden Cultivator for small and medium Gardens.

PHOSPHATE ROCK CORN COB MULCH Peat Moss Lawn Mowers Bulbs Sprayers

PHOSPHATE ROCK CORN COB MULCH Peat Moss Lawn Mowers Bulbs Sprayers

PHOSPHATE ROCK CORN COB MULCH Peat Moss Lawn Mowers Bulbs Sprayers

PHOSPHATE ROCK CORN COB MULCH Peat Moss Lawn Mowers Bulbs Sprayers

PHOSPHATE ROCK CORN COB MULCH Peat Moss Lawn Mowers Bulbs Sprayers

• Skaityk ir garsinkis Lietuvių Naujienose, paveiklusios 32-jų puslapių mėnesinis žurnalas. Isteigtas 1938 m. Prenumeratos kaina 1 metui \$2.00; 3 metams \$5.00. Adresuok:

LIETUVIŲ NAUJIENOS
332 N. 6th St., Philadelphia 6, Pa.

MEDŽIOTOJO RAGAS

Nelė Mazalaitė

(Vienas perskyrimas iš romano)

Staiga ji pajuto nuo savo stalo, palinkusį ant rašomos kortelės, kažkokį neramumą ir pakėlė galvą: laukiamosios salėje, prie netolimo lango stovėjo žmogus ir žiūrėjo į ją plačiai atidaromis akimis. Ir akys tos buvo žalios.

O, Jolė čia sutikdavo daugybę pažįstamų ir nemažai tokių, kurių nebuvo regėjusi labai ilgai, tačiau, kad šitas žmogus stovi dabar tokioje vietoje, jai atrodė baisiai keista. Vieną momentą ji žiūrėjo svetimai ir atrodė, kad jie yra nepažįstami, bet paskui ji šypsterėjo ir nuėjo į salę ir jis ėjo jai priešais. Jis tylėdamas paėmė jos ištįstą ranką ir ji regėjo, kad jis buvo užsimerkęs kai pakėlė jos pirštus prie savo lūpų, ir užsimerkęs palaikė juos valandėlę delne, ir tada pažiūrėjo į akis ir tylėjo ir neaiškūs trūkčiojimas bėgiojo palei lūpas.

Ir kai jau prabilo, jo balsas buvo nevisai aiškus, bet žodžiai linksni:

— Kaip galima įsivaizduoti rasti

jus šitoj prozaikšiausioj įstaigoj? — ir dėl šitokio klausimo ji jau gali nusijuokti:

— Tikėkit, man gerokai neįjauku sutikti čia pažįstamus, tikrai — manau, kad nelabai derinuosi prie to visko. Bet, kai išaušo šio gražaus karo rytas — mes teturėjom tik trisdešimt rublių ir jokio supratimo, kas bus toliau. Tačiau, kada nevyksta nevykeliams? Vieną pavakarę ateina geriausias iš lietuviškos valdžios — argi nereikia taip manyti, jeigu jis atėjo ir sako: "Visuomet gyvenimas daro išradimus: jis sugalvoja vokiečius, o vokiečiai korteles. Dabar mes savo krautuvėse, savo piliečiams, už savo pinigų, savo prekes parduosime normuotai. Prieš tai piliečiai turės nu-eiti į tokia vietą, kur ilgai teks meluoti, kad jiems mirtinai reikia ko nors, ir valdininkas įtikins, jog užtenka mažiau negu pusės — šitai vadinasi gyvenimas su kortelėmis. Kol bus kas nors geresnio, ar jūs norite dirbti ten?" — Žinoma, aš nenorėjau,

tačiau dirbu čia, žinoma.

— Tai yra klaiku, — murma jis ir nebuvo atitraukęs akių nuo jos veido.

— Nemanykite to, — šypsosi ji. — Žinot, aš nedalyvauju derybose, tikrai, kaip tas išeitų, nežinau, bet, kai yra susilygta, mes, čia tokia gaujelė, tik užrašome į tas garsias korteles, kad tikrai pilietis be šitų dalykų negali gyventi. Aš iš viso nekreipiu — stilingai kalbant, kaip jūs mėgdavote juokauti — sielos žvilgsnio į šitą darbą: juk reikia taip daryti, kad nebūtų klaiku. O kartais yra linksma: juk štai ir jūs atėjote apgauti padorius tarnautojus ir prisiekti, kad jūs visko netekot karo metu.

— Žinokit, kad už mane prašo valdžia, — jis juokiasi. — Bet aš tikrai šio to netekau: sudegė mano buveinė.

— Su viskuo? — sako ji baimingai.

— Su viskuo, — sako jis paprastai. Ir tyliai: — Man gaila nedaug ko. Bet ar jūs manote, kad jūsų žodžiai sudegė su popieriu?

Jis neturėtų dabar to kalbėti, — galvoja ji, — argi jis nesupranta, kad tai tikrai turi būti sudegę, — ir greitai sako:

— Ir kas daugiau įvyko? Tikiuo-

si, kad jūsų šeima sveika?

— Taip. Ir jus matau šypsant, tai žinau, kad jūsų mama gerai jaučiasi. Aš mieliai pamatyčiau ją. Kas dar galėjo įvykti? Vos nenušovė, bet tai joks heroizmas nei pagrindinio veikimo: pasipainiojau su motociklu, kai vokiečiai pliekė iš eilės kas papulė — tačiau per metrą buvau perspėtas. Aš manau, kad tai gerai, juk gyvenime atsitinka dar didelių dalykų. Ir per jo lūpas bėga virpėjimas ir jis sako: — Vėl buvo praėję dveji metai kai neregėjau jūsų

Aš neturiu klausytis tokių dalykų, — galvoja ji, ir galvoja: — kodėl jis neužsimena apie vyrą? — Ir sako, ko negalvoja:

— Manau, kad mane čia yra pasamdę dirbti. Jūs lankysit mus, ar ne?

— Ne šiandien. Bet netrukus būsiu vėl. Atrodo, kad man dažnai teks buvoti mieste. Kažkada jūs sakėte, kad norite to.

Ji neatsako nieko, ji galvoja: — jis neturi jokio takto, — ir ištisia ranką atsisveikinti. Ir jis vėl bučiuoja jos pirštus ir žiūri į akis. Ne, per visą tą laiką jis nebuvo nukreipęs savo akių — ir ūmai jai darosi neramu: jai atrodo, kad jis bučiuoja jos blakstienas, toks yra jo žiūrėjimas.

KAM LAUKTI?

Mes turime didžiausią pasirinkimą naujausių 1951 metų Fordų, kuriuos galite tučtuojau gauti! Mes taip pat turime visą eilę garantuotų, atnaujintų vartotų automobilių. Daugumas su radiju, šildymu ir tt. Apsirūpinkite gegužinių sezonui geromis, patikimomis, susisiekimo priemonėmis iš

BARNARD FORD SALES, Inc.

BANADAS VELICKAS, Jr. 15317 KINSMAN ROAD
Vartotų Auto Skyriaus Ved. LO 1-0072

RESERVE DISTRICT NO. 4 STATE NO. 168X
Report of Condition of

THE CENTRAL BANK COMPANY

of LORAIN, OHIO

at the close of business April 9, 1951, a State banking institution organized and operating under the banking laws of this State and a member of the Federal Reserve System. Published in accordance with a call made by the State Banking Authorities and by the Federal Reserve Bank of this District.

ASSETS

Cash balances with other banks, including reserve balance, and cash items in process of collection	1,233,793.34
United States Government obligations, direct and guaranteed	2,523,217.19
Obligations of States and political subdivisions	321,036.14
Corporate stocks (including \$10,500.00 stock of Federal Reserve bank)	10,500.00
Loans and discounts (including \$ NONE overdrafts)	3,298,223.06
Bank premises owned \$26,000, furniture and fixtures \$17,401.16	43,401.16
Investments and other assets indirectly representing bank premises or other real estate	8,500.00
Other assets	5,950.47
TOTAL ASSETS	7,454,621.36

LIABILITIES

Demand deposit of individuals, partnerships, and corporations	1,940,910.16
Time deposits of individuals, partnerships, and corporations	4,182,718.64
Deposits of United States Government (including postal savings)	162,911.51
Deposits of states and political subdivisions	572,525.06
Other deposits (certified and officers' checks, etc.)	139,015.81
TOTAL DEPOSITS	\$6,998,081.18
Other liabilities	70,275.43
TOTAL LIABILITIES (not including subordinated obligations shown above)	7,068,356.61

CAPITAL ACCOUNTS

Capital*	100,000.00
Surplus	250,000.00
Undivided profits	36,264.75
TOTAL CAPITAL ACCOUNTS	386,264.75
TOTAL LIABILITIES AND CAPITAL ACCOUNTS	7,454,621.36

*This bank's capital consists of:

Common stock with total par value of \$100,000.00

MEMORANDA

Assets pledged or assigned to secure liabilities and for other purposes 681,426.46
(a) Loans as shown above are after deduction of reserves of 28,530.82
Funds on deposit by Trust Department which are preferential under Section 710-165, General Code NONE
Hypothecated or Assigned Deposits under Section 710-180, General Code 405,091.34
I, H. G. Pyle, Vice President and Secretary, of the above-named bank hereby certify that the above statement is true to the best of my knowledge and belief.

Correct Attest:
H. G. Pyle
E. H. Davidson
E. G. Cooper
W. C. McConnell

Directors

State of Ohio County of Lorain ss:
Sworn to and subscribed before me this 13th day of April, 1951.
Evelyn M. Scott
Notary Public

Nelė Mazalaitė New Yorko dangoraižių pavėsyje

Kaip rašytoja gyvena ir kuria

Kai 1949 m. lapkričio mėn. vieną dieną New Yorko uoste susitikau Nelę Mazalaitę, ką tik atplaukusią iš Vokietijos, nepamaniau, kad gyvenimo vėlai supūs mudvi taip artimai, jog, vienoje virtuvėje susitiksios, kursime savo rašinius ir atliekamo laiko prošvaistėmis šnekučiuosimės gyvenimo ir buvimo klausimais. Nelė Mazalaitė nesizavėjo Amerika nei jos peikė nė tada, kai ją vežiausi iš uosto ir, rodydamas New Yorko dangoraižius, kalbėjau apie juos, kaip apie "civilizacijos prasiveržimus", nei dabar, kai šiame krante jau išbuvo daugiau kaip pusantų metų.

Gyvenimas gana aštriai žiūrėjo į ją per tremties laikotarpį, o ir įsikibimas į kietus New Yorko krantus buvo nelengvas. Sunkiu fiziniu darbu pelndamosi sau kasdienės duonos kąsnį betgi ji nepraranda noro gyventi.

Pasikalbėjimai virtuvėje.

Sulėkus iš darbo pavakariais, garuojant verdamam viralui, ne tik pasidaliname naujausiomis lietuviškojo gyvenimo aktualijomis, bet dažnai man tenka būti ir pirmuoju jos kūrybos klausytoju. Dar su šiltu eilėraščiu, kitam neįskaitomomis raidėmis įrašytu mažoje juodoje užrašų knygtutėje, ji dalinasi su manimi, gal ne tiek mano nuomonės norėdama, kiek, su linkmu patosiu, pasiteisindama, kad kiekvienam kūrėjui reikia nuolaidaus klausytojo. Ir dažnai vakarais dar negreit nutilsta jos kambaryje tarškėjusi rašomoji mašinėlė, kuri nakties tylumoje man primena tolumo fronto kulksvaigčių kalbą.

Dabar mes sėdime vėl virtuvėje. Savaitgalis prasidėjęs, ir ryto nereikės anksti keltis. Sakau jai: "Nele, Dirva nori, kad parašytum pasikalbėjimą su Tavim, nes, pradėdama spausdinti Tavo kūrybą, nori žinoti, ką Tu dirbi Amerikoje." Ji padeda šaukštą, šypsteli ir sako: "Puiki idėja, parašyk pasikalbėjimą virtuvėje, nes apie ką gi daugiau galima dabar rašyti" — ir vėl pradeda valgyti. Ji pajaukavo, o man ši idėja patinka. Kaip gi atrodytų tas oficialusis mudvieju pasikalbėjimo tonas su įprastiniais klausimais ir atsakymais? Tai-



gi, rašau pasikalbėjimą iš virtuvės, tik ne apie kulinarijos dalykus (nors ji ir neblogai bulvinius kukulius verda), bet apie tuos, kuriais rašytoja, ir fabrike dirbdama ir virtuvėje pietus virdama, gyvena.

Rašytojams reikėtų trupučio išdidumo

Sykį susitinku ją gana užsiėmusią, ir ji pyksta, kam rašytojai spaudoje prašo aukų. "Argi jau taip tolimi laikai, — sako ji, — kai mes džiaugėmės, jog yra gerai, kad Kolumbas prieš DP įstatymą atrado Ameriką, ir dažnai dar ir dabar mes palaikome savyje tą džiaugsmą. Palyginę savo gyvenimą su kitais, pasaulyje įsikūrusiais, mes matome, kad ši mūsų paskutinė laikinė stovykla (juk mes dar tebetikime grįžimu į namus) yra pati geriausia.

Bet, pasikaitę laikraščiuose ir šiaip pasižvalę, mes nusigastame kartais, kad į šį krantą daug kas sudužo: tautiškas, mas, sava kultūra, mūsų įsivaizdinta meilė knygai. Pagalvokime, kiek čia visko yra, kiek visko begalo daug, ir viską gali gauti už dolerius. Argi gali pasijusti, kad tokiu atveju reikia knygų, ir jeigu tai, ar būtinai lietuviškos, Argi mes kada skaitėme tokį balsą iš tyru, ar regėjome skaitytoją, rašantį

kuriame nors iš to daugelio laikraščių: mes laukiame knygos, mes reikalaujame knygos, mes trokštame kultūrinio žurnalo, gelbėkit mūsų vaikus, duokit jiems skaitymo, mes nenorime comics, jeigu net kas išdrįstų tenai mūsų tautos herojus atvaizduoti.

Galima kirsti lažybų, kad joks skaitytojas nesišaukė taip. Bet kaip tik priešingai: pilni puslapiai užpildyti rašytojų šauksmais ir apashtalavimu: skaitykit, pirkit spaudą, — geru ir blogu grasinama gelbėtis ir gelbėti savo vaikus ir kultūrą.

Ach, bet kartais prieinama tokių nykių dalykų, — galvoju, — kaip sugelija pyktis ir galvės, kad perdideliu atvirumu prabyla rašytojai ir apie savo didelę misiją taria, jog jie nusipelnę būti palaikomi, remiami — jeigu iš jų laukiama didelio, jie turi būti nors mažu atlyginami. Ir pagalvoji, o juk vienintelis, kas mums yra likęs — truputis išdidumo. Ar mes negalime juo užsidengti ir ne-parodyti, ot, šiaip sau, lietuvišku užsispyrimu tarus, mirsiu, o nepasiduosi. Kodėl reikia siūlyti su savo siela, savo žodžiais, nelyginant Pakrancio prabilęs rašytojas sakė: kam būti komivojažieriui?" —

Kūryba — tik atliekamam laiku

Pusantrų metų gyvenimas ir darbas šiame krašte jai įspaudė gilų tikrovės pažinimą ir todėl protarpiais ji mato ją nuogomis akimis. Kalbant apie fabriką ir kūrybą, ji išsireiškia:

— Darbdavys, ar jis bus tavo tautietis ar amerikietiškas, ar amerikietis, yra reikalingas tik tavo darbo rankų. Tu gali būti Nobelio premijos kandidatas, jis tevertins tik tavo sukamus gražtėlius ar sukirptas kišenes. Ir, jeigu tu to negalėsi, turėsi pasitraukti ir darbo jėškotis kitur.

Žinoma, tu gali nesugebėti susirasti pelningesnio darbo, gal tau iš viso siaubingas jausmas ne todėl, kad dirbi, bet kad slankioji po darbo vietas ir įtave žiūri įvertinančiai, kiek gali kaštuoti, bet reikia būti protingu arba juo nebūti ir nesitikėti, kad turėsi sąskaitas banke ir netrokši pirmieji laidotuvių. O jeigu tau nepakanka tokio gyvenimo, tai tavo galia po penktos pradėti kitą dieną. Turi atliekamo laiko. Prašau, kurk: juk turi tiek daug išmintingai apskaičiuoto laiko.

— Ir, galbūt, išmintingai rašo kiti, kad būti rašytojų sunkus pašaukimas, — prašneka ji kartais, galvą pakėlusiu nuo raižy klaviatūros ir susimastydama. — Bet turi gi būti atviras ir prisipažinti, kad dėl to esi laimingas ir šito neišsivadėtumei gal net ir tada, jeigu išnyktų spausdintos raidės. Ir taip gyvenai pats, svarbiausia pats, tuo, jeigu nebūtų net nieko, kas norėtų tai išgirsti. Galvoji: kažin, gal šituos fabriko pietų pertraukos laisvalaikiais užrašytus, pro mašinas iš kažkur prasisunkusius, eilėraščius surinksiu į knygą, gal knygą pavadinsiu: "Bijau pavasario". Gal tuos manęs niekur nepalaidančius tėviškes atšvaistus tesiu toliau, tuos, kuriuos rašiau knygoje "Miestelis, kuris buvo mano". Ir dar ir dar. Vistiek! Jeigu net ir ju niekam nereikės, jeigu jie bus kaip žveigė "Nematomoji kolekci-jā"...

Rašytojo atpildas

Pašto dėžutėje, kurią turime bendrą, dažnai matau jai iš įvairių redakcijų ateinančius

laiškus. Žinau, kad juose nėra čekių ar pinigų už parašytuosius dalykus. Jie visi tik prašo rašyti.

— Ir nors nežinau, ar kas nors tave skaito, tačiau redaktorai yra malonūs, jie prašo rašyti. Esi toks silpnas atsisaityti. Ir rašai ir gal turi būti laimingas, kad tavo kūrinys spausdina, ir spausdina visiškai arti tokių vertybių, kur per dvi skiltis aprašoma gimtadienio siurprizas arba gretimame puslapyje entuziastingai atsišiepama apie naują smuklę, kurią neseniai įsigijo mūsų tautietis. Šitie nepamirštami žodžiai: "Tai ne baras, tai stačiai meno šventovė"...

Bet argi tas gali pakirsti kūrybai liepsnojančią sielą? Dažnai ji, kalbėdama apie nedėkiną rašytojo darbą, linksmai prisimena misijonierius, kurie nesitiki jokio atpildo, bet savo darbą atlieka, nors kartais esti ir suvalgomi.

— Kartais, sako ji, — įvyksta taip, kad koks pažįstamas iš bendrų stovyklinių dienų iš kažkurio pasaulio krašto parašo laišką, žinote, tokį, kur ir kablelių neužtenka, ir nosinės ne visiškai vietoje, bet jis rašo, kad skaito daug laikraščių, perka kiekvieną lietuvišką knygą, kokią tik gali gauti ir sako, kad ji yra jo paguoda. Ir tada gali atsitikti, jog dėl šitokio vieno laiško gali parašyti ištisą knygą.

Tokia yra Nelė Mazalaitė. Ji dabar atsidėjusi tarškina mašinėlę, ruošdama naują apysaką, kurią "Gabijai" tuojau atiduos. Tai bus jos pirmoji knyga Amerikoje. Jos pirmoji knyga Lietuvoje išėjo 1939 m. Tai buvo "Pajūrio moterys". Tais pačiais metais atspausdinta "Miestas, kurio nėra", 1942 m. — "Kraliaus ugnys". Tremtyje Vokietijoje 1948 m. išleistas dvi knygos: "Apversta valtis" ir "Legendos apie ilgesį", laikmėsijos Balfo premija. 1950 m. laimėjo vieną Draugo skirtųjų premijų už "Pasakojimą apie varpą".

1929 m. pradėjusi rašinėti spaudoje, ligi šiolie periodikoje ir vienkartinuose leidiniuose yra atspausdinusi daug savo beletristikos, eilėraščių ir net publicistinių straipsnių.

Dabar, šalia prozos, atrodo, ypač pamėgusi eilėraščius, kurių parsineša iš fabriko kiekvieną dieną, jei tik dirba. Ji temos — buities klausimai ir neįgėstama tėvynės meilė. Ir pasaulio didmiesčio žiburiams

Bus Kalifornijos lietuvių suvažiavimas

ALT priklausančių organizacijų atstovų susirinkime, įvyksiam balandžio 21 d. atstovai buvo painformuoti, kad ALT Los Angeles skyriaus valdyba yra numaciusi šaukti Kalifornijoje gyvenančių lietuvių suvažiavimą š. m. rugpjūčio 11 d. Los Angeles mieste. Šiame mieste gyvenančių lietuvių atstovai bus kviečiami per organizacijas, o kituose miestuose ir provincijose gyvenantieji lietuviai bus kviečiami atvykti visi — kurių tik turima adresai ir kurie suvažiavime galės dalyvauti. Norima bent apytikriai nustatyti, kiek Kalifornijoje gyvenama lietuvių, ir ten, kur jie dar nėra susijonizavę — mėginti juos jungti į ALT.

Po suvažiavimo, rugpjūčio 12 dieną, numatoma rengti ALT vardu, gegužinė, kuri duotu progos iš kitur atvykusiems lietuviams susipažinti su Los Angeles lietuviais.

BIRŽELIO ĮVYKIŲ MINĖJIMAS

Birželio liūdnyjų įvykių minėjimą Los Angeles mieste rengia ALT š. m. birželio 17 d. parapijos salėje. Ruošiama atitinkama programa.

BANDO STEIGTI TREMTINIŲ DRAUGIJĄ

Pradininkų grupė, kuriai vadovauja gen. St. Raštikis, neseniai sušaukė Los Angeles mieste gyvenančių tremtinių susirinkimą, tikslu aptarti tremtinių organizacijos reikala. Susirinkime dalyvavo apie 60 tremtinių, kurių didžioji dalis pasisakė už tremtinių draugijos steigimą. Pradžioje kalbos sukosi tik apie šalpos organizaciją, o vėliau iš susirinkusiųjų buvo pageidauta, kad steigiamoji tremtinių organizacija, kaip ji bepasivadintų, apimtų ne tik tremtinių šeimoms, bet ir visus kitus išimtinai trem-

šviečiant ar fabriky staklėmis ir mašinoms dūzgiant, jos eilėraščiuose teka lietuviškosios širdies ritmas.

S. Narkeliūnaitė

tinus liečiančius reikalus. Tuo klausimu rūpintis išrinkta komisija: Raštikis, Masaitis ir Ažuolaitis.

IS INDIJOS KALIFORNIJON

Lietuvis jūreivis Mikalauskas, tarnavęs įvairių valstybių prekybos laivynuose, lankėsis Pietų Amerikos ir Indijos uostuose, iš Indijos atplaukė į Kaliforniją ir dabar apsigyveno Los Angeles mieste.

BALFO GEGUŽINĖ

Los Angeles Balfo skyrius rengia gegužinę gegužės 20 dieną. Tai bus šį pavasarį pirmas vietos lietuvių parengimas atvirame ore.

LIETUVIUI KELIAS Amerikoje atviras

Eilėje Amerikos laikraščių pranešama, kad J. J. Bačiūnas šiais metais pradeda vadovauti sarviete. Ir ta proga dažniausiai yra pažymima, kad jis yra lietuvis.

Tai dar vienas pavyzdys, kad lietuvių vardas Amerikoje nesudaro jokios kliūtis daug ko pasiekti, ir klysta tie, kurie įrodinėja, kad čia, norint ko nors pasiekti, reikia slepti lietuvišką vardą po svetimomis plunksnomis.

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas dovanai.

6755 So. Western Ave. Chicago 36, Ill.

— Istikrųjų, — sako ji iš tuščio mandagumo, — gaila. — Ir kai rengiasi tarti, jog eina, jis pažiūri į ją ir į duris prie kurių yra stoję.

— Ar Konradas neprarado savo reputacijos? — sako jis. — Ir kas būtų, jeigu jūs padėtumet man truputį palaukti — aš kada nors palauksiu jūsų kokį pusę šimto metų.

Ji neaiškiai šypsos, bet eina, ir štai jie sėdi jos pasirinktoje vietoje. Staiga ji pagalvoja: niekuomet mes nebuvome buvę čia drauge. Ne, ir nereikėtų, ne! Toji vieta priklausė tik man ir mylimajam — muzika ir atsiminimai, pasižiūrėjimai, daug nerimo, kentėjimų ir meilės. Su nieku kitu nenorėčiau būti čia, bet kaip turiu pasakyti tai šiam žmogui?

Ir ji nepasitraukia, jie sėdi, jie geria siaubingą kavą, nėra jokios muzikos — sėdi ji su svetimu vyru ir iš tolo sveikinas pažįstamai, ji mato kaip akylai stebi ją Polės vyras ir ji šypso: — Istikro, jiems gi nuostabu — argi ne pirmą kartą mato vieną su svetimu, pirmą kartą nuo to, kaip mes vaikstome drauge su mylimuoju? — Kodėl jis neužsimena nieko apie tai, šitas su žaliom akim, sena išblukusi daina iš didelės gyvenimo knygos? Kodėl jis iš viso nesako nieko, tai nėra jau taip labai mandagu. — Ir ji abiem rankom atsiremia stalo ir,

prieš jo akis, per siaurą stalo plotį, švyti jos sunkus jungtvinis žiedas. Bet jis nesako nieko — jis žiūri į jos lūpas, ir žiūri į kaktą, ir žiūri į akis — ir tyli. Ir jai atrodo, tarytum jis yra laimingas, kad jie taip sėdi priešais vienas kitą ir arti, ir kad abu tyli. Kartais ją užpola senas atkaklus jausmas įžeisti jį, pasakyti ką nors pikta. — Ar tai būtų pikta, jeigu aš kalbėsiu apie savo laimę? — mano ji, bet tuojau mano: — Jisai turi apie tai kalbėti, apie mano laimę, jis, ne aš. Tai būtų paprasčiausia mandaga. Bet man iš viso nerūpi tas, — sako ji sau pikta, — argi tai priklausė prie mano gyvenimo? Ir ji staigiai atsistoja:

— Argi nėra praėjęs pusvalandis? Visokie įvykiai sugriovė daug, tačiau jie nepajudino laiko bėgimo galios.

— Labai sveikinkit mamą. Aš niekuomet nebuvau jos užmiršęs. Ir jis laiko jos ranką ir bučiuoja, ir vėl laiko.

O nueidama ji junta jo žiūrėjimą, ir neatsigrįždama mato: jis stovi vis dar ten kur ji paliko, jis stovi ir žiūri — ir neaiškus nerimas, kaip šurpas pereina ją. — Bet tuojau ji galvoja: — jeigu aš nors žinočiau kaip atrodo tavo tėviškė, mylimas, aš galėčiau įspėti, ką tu veiki dabar, kokioje vietoje stovi, aš net galėčiau girdėti tavo

žingsnius, tikrai. Jeigu tu žinotum, kaip man neramu! — Ir ji eina dar greičiau, ir jau kieme sutinka motiną. Toji šypso, ir Jolė mano: O, tu, brangi, argi tu moki pasislėpti? Tu šypsaisi taip paslaptinai tadą, kai yra kas labai gera. Bet kas galėtų būti dabar? O mama išsiima iš kišenės laišką, linoja jį, kaip gėlę, ir Jolė abiem rankom siekia jo. Ji bučiuoja motiną ir laišką.

— Kaip gi tai galėjo atsirasti? — Ir sužino, kad kažkoks nepažįstamas žmogus yra atnešęs. O viduje ji randa parašytą: jis kasdien ieško kas keliauja į miestą — ir pagalvok, nėra tokio — net debesio ar protingesnio paukščio, nieko. Ir štai, vienas juokas, tik labai atsitiktinai sužino, jog pats artimiausias kaimynas važiuoja į Kauką. Koks siaubas, jeigu ta proga būtų dingus tuščiai. — Jis, deja, pats nežino gerai kada ji galės atvežti tėvas ar svainis: jokiū būdu jie neeis, kad ji vežtų kas svetimas, aišku, čia tik pradžia to didelio laiško — toliau ji yra vedžiojama po visą tėviškę. Ach, koksai mylėjimas ir koks ilgesys yra ten: kas viskas yra be jos? Čia nemaža saulės, ir laukuose taip gera, ir aplinkui žydi ir žaliuoja, bet kas visa be jos, argi ji nesupranta? Ir yra ten, laiške tame, eilėraštis. Žinoma, ar ji yra užmiršusi, kokia didelė diena pra-

ėjo jų išsiskyrimo laiku: pusę metų suėjo kaip ji yra jo žmona, ir praeis dešimtys, mirtis, milijonai metų, amžinybė — ir jis mylės ją taip pat, kaip šiandien, o gal ir dar labiau.

Ji šypso ir beveik verkia, toks yra tas laiškas ir tokia ji laiminga. Ir nelaiminga: kodėl ne tuojau gali ji pamatyti? Teisybė jis rašo: jie negali nė dienos būti be vienas kito. — Taip, — sako ji — tai yra baisu — būti - gyventi be vienas kito. Ar tai yra gyventi?

Ji prieina prie lango ir žiūri į vartelius: jeigu ji visą laiką taip stovės ir lauks, argi neprišauks jo ateiti tučiuojau? Žiūrėdama ji pasiremia abiem rankom į stiklą, į rankas priglaudžia veidą ir žiūri, tačiau varteliai neatsidaro, ach, niekas neprieina prie jų, nors visą laiką gatvė ir šaligatvis pilnas einančių. — Kiek daug vietos užima vienas žmogus, — galvoja ji, — jis vienas daugiau, negu visi žmonės drauge. — Viena ranka pavargsta, ji nuslinko nuo stiklo, užkliuvo palangės ir atsiremia į atidaro pianino klavišius. Tebežiūrėdama į vartelius, pirštų galais ji renka padrikus akordus ir krūpteli: argi čia ne gruzinų meilės daina? — Atsiliepk, kur esi! — raudodojo daina. O toliau skamba indėnų ilgesio šauksmas — tai šitai jis prisikviečia ją iš kito kambario arba iš

kiemo, ir kartais ji sako: — žiūrėk, kai numirsiu — neskambink to: aš turėsiu atsikelti.

— Bet juk dabar aš tavęs laikiu, — sako ji garsiai, ir nepajunta, kad skambina Solveigos dainą — ir galvoja: Jai nebuvo labai lengva — laukti. Ir tai nėra protinga, toks sentimentalumas. — Ji uždaro pianiną ir sėdi tyliai, jai atrodo, kad visai nieko negalvoja, bet, kai įeina motina, sako:

— Ar neturi žirklių, mama kad nukirptum laiką? O gal ji galima sudeginti? Ir jeigu kam reikėtų keletos dienų — aš galiu atiduoti visai veltui. Blogiausiai atveju, aš užmigsiu, ir prikelk mane, kai Jonas grįš — padarykim taip.

Tačiau reikia atsibusti kasdien, reikia eiti į tarnybą, taip jau yra, ir kaip nors vis jau praeina dienos. — Šiaipgi jos galėtų būti labai įdomios — galvoja ji kartais — tokios iš didžiosios pasaulio istorijos ir tikrai mūsų vieny: degančios dar kovomis, baimė ir viltimi. — Kol kas nėra vietos kam kitam žmonių galvoje ir palbo-se, vistiek ar yra kalbama laikant stiklą degtinės ar pakeliui į kapines, kaip dabar eina Kara ir Jolė su motina.

(Bus daugiau)

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštis

30. ŠEVIKIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAIS

Redaguoja: Jonas LEONAS

(38)

LIETUVOS KULTŪROS GOLGOTA pirmosios bolševikų okupacijos metais

Dr. Kęstutis Kernuvis

(Tęsinys)

IV.

MUZIEJINIO IR TYRYBINIO DARBO NUTRŪKIMAS

Panašų atsiliepimų buvo gauta ir iš kitų muziejų, nekalbant jau apie pačių registratorių pranešimus, kurie buvo tiesiog aliarmuojančio turinio. Deja, prieš vėją nebuvo galima papūsti, nes nebuvo jėgos, kuri tada būtų galėjusi sudrausti raudonarmėčius ir komunistus. Bet kultūrinio bei meninio turto registracija ne vien tas trukdė. Buvo ir daugiau gana svarbių priežasčių. Jų tarpe paminėtinos kad ir šios: pirmiausia, tiesiog beviltiška ir neįprastai komunistinė santvarka pagimdė tokį smūgį krašte, kad kiekvienas daugiau rūpinosi savo likimu, o ne kokių dar ten kultūrinių ar meninių daiktų registracija. Pagaliau, ekonominis ir politinis gyvenimas taip pakito ir sumišo, kad tiesiog sunku buvo jame orientuotis ir susigaudyti. Radikalus nekilnojamojo ir kilnojamo turto valdytojų pasikeitimas, neaiškūs įstatymai ir dar neaiškesnės kompetencijos bei visa eilė kitų priežasčių sudarė tokią padėtį, kurioje atsirado daugybė konjunktyrų išnaudojimų.

Ypačiai padėtis pablogėjo, kada įsisteigė grynai bolševikiški vykdomieji komitetai, kurie buvo tikros komunistų diktatūros celės vietose. Daugelyje vietų komitetų pirmininkai atsirado iš pačių padugnių ir tesirūpino vien tik "liaudies priešų" likvidavimu, kitaip sakant, kriminalinio pobūdžio padugnėms svetimų žmonių kankinimu ir žudymu. Tos padugnės turėjo sprendžiamąjį balsą visais klausimais, taigi ir muziejų tvarkymo reikalais. Prie kokio chaoso buvo prieję muziejiniai ir kultūriniai reikalai, matyti ir iš to, kad karo išvakarėse t. y. 1941 m. birželio 21 dieną net pati Liaudies Komisarų Taryba kultūros paminklų apsaugos reikale pripažino vykdomųjų komitetų sauvaliavimą ir tada veikusių įstatymų pažeidimą:

LIETUVOS TARYBŲ SOCIALISTINĖS RESPUBLIKOS LAUDIES KOMISARŲ TARYBOS NUTARIMAS dėl istorinių kultūros ir meno paminklų apsaugos.

Kadangi kai kurie Vykdomieji Komitetai yra pažeidę veikiančius kultūros bei meno paminklų apsaugos įstatymus (laužę paminklus, nerūpestingai naudoję istorines reikšmes pastatus bei daiktus,

LIETUVOS TSR LAUDIES KOMISARŲ TARYBA
nutaria:

1. Uždrausti apskriečių bei miestų Vykdomiesiems Komitetams bei kultūros paminklų apsaugos įstaigoms leidimo laužyti, pertaisinėti ir naudoti pastatus (tvirtovių irtaisimus, namus, vienuolynus, bažnyčias ir kt. pastatus), taip pat likviduoti ir sunaudoti muziejinis valstybės saugojamus daiktus (senovinius baldus, indus, drabužius ir kitus namų apyvokos daiktus);

2. Įpareigoti apskriečių bei miestų Vykdomuosius Komitetus saugoti kultūros paminklų apsaugos įstaigoms nustatytus ženklus, žymimus ant istorinės reikšmės pastatų bei daiktų;

3. Įpareigoti kultūros paminklams apsaugoti įstaigą iki 1941. VIII.15 d. nusistatę apskriečių bei miestų Vykdomiesiems Komitetams valstybės saugotinų pastatų, namų, paminklų ir daiktų sąrašus.

M. Gedvilas, Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybos Pirm. A. Bauža, Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybos Reik. Ved. Kaunas, 1941 m. birželio 20 d.

(Tarybų Lietuva Nr. 144 (224), Kaunas, 1941.VI.21.)

V

MUZIEJŲ ADMINISTRAVIMO PAKRIKIMAS

Nepriklausomos Lietuvos laikais muziejų administravimas ir tvarkymas ėjo sklandžiai, nes buvo paruoštos atitinkamos taisyklės. Visi centriniai muziejai, išskyrus Vytauto Didžiojo Karo Muziejų ir specialiuosius muziejus, priklausė švietimo Ministerijos Kultūros Reikalų Departamentui. Didesnieji provincijos muziejai buvo prižiūrimi Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus, kurio taryba sprendė tokiems muziejams teikiamų pašalpų reikalą, pristatė švietimo Ministerijai tų muziejų globėjų ar vedėjų kandidatus, instruktavo ir prižiūrėjo ekspozicijos reikalus. Mažesnieji provincijos muziejai paprastai išsilaikė iš savivaldybių jiems skiriamų pašalpų ar kurių kitų kreditų, o didesnieji gaudavo kreditus iš švietimo Ministerijos.

Tokia administravimo centralizacija pasirodė visiškai tinkama. Kadangi daugelyje vietų muziejai buvo laikomi tiesiog lokaliniu garbės dalyku, tai vietos šviesuomenė nesigailėjo tokiems kultūros turto laikymo ir rinkimo židiniam lėšų bei moralinės paramos. Ta normali, logiška ir tikslinga Lietuvos muziejų valdymo tvarka kurį laiką dar veikė ir bolševikams okupavus Lietuvą. Tačiau neilgam. Netrukus buvo panaikintas Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus statusas, tuo pačiu atimta iš jo ir kitų muziejų priežiūros teisė. Provincijos muziejai tada formaliai buvo atiduoti švietimo Liaudies Komisarato Meno Reikalams Valdybos tiesioginei priežiūron. Vėliau, kada Meno Reikalų Valdyba buvo išskirta į atskirą įstaigą su komisarato teisėmis, šiai pastarajai teko ir muziejų reikalų tvarkymas. Deja, nė čia nebuvo reikalingo tvarkingumo bei nuoseklumo. Įsteigus Lietuvos TSR Mokslų Akademiją, kai kurie didesnieji provincijos muziejai, pvz., šiaulių "Aušros" Muziejus, buvo pavestasi Mokslų Akademijai.

Pirmosios bolševikų okupacijos pabaigoje Lietuvoje formaliai dar beveik visi Lietuvos laikais veikę provincijos muziejai, bet koks tas veikimas buvo, tegul geriau liudija šie tuose muziejuose dirbusių ar jais besirūpinusių asmenų pareiškimai:

DZŪKŲ KRASTOTYROS MUZIEJUS, 1943 m. gruodžio mėn. 29 d. Nr. 75, Alytus.

1940 m. birželio mėn. bolševikams okupavus Lietuvą, aš, kaip muziejaus vedėjas ir Dzūkų Kraštotyros Draugijos pirmininkas iš muziejaus turėjau tučiuojau pasitraukti. Dzūkų Kraštotyros Draugijos pirmininkavimą pareigas perleiau dr. S. Janavičiui, o muziejaus reikalų vedėją paskyrė prad. mokykl. mokyto. Nadzeiką. Kaip tik tuo metu visame krašte vyko masiniai tarnautojų pasikeitimai bei kilnojimai: mokyto. Nadzeika iš Alytaus buvo iškeltas kitur, o Dzūkų Kraštotyros Draugijos pirmininkas dr. S. Janavičius areštuotas. Tada teko prikalbinti prad. mok. inspekcijos raštinę šneiderį būti vedėju, kurį švietimo Komisaratas patvirtino ir paskyrė muziejaus globėju, per kurį ryžosi plėsti muziejinę veiklą.

Globėjas būdamas be patyrimo ir nepatyręs tai ideologiškai, jokios veiklos nerodė. Į tai atkreipė dėmesį Alytaus apskr. valstybinių įstaigų darbuotojų prof. sąjungos komitetas, kuris muziejaus globėją už neveiklumą apskundė švietimo Liaudies Komisarui ir reikalavo, kad muziejų likviduotų ir patalpas perduotų jiems. Švietimo Liaudies Komisarato Meno Reikalų Valdyba pareikalavo iš muziejaus globėjo ankstybesnės veiklos, kuris raštu pasisako pradėjęs veikti ir nustato veikimui, t. y. 1941 metams, tokį planą ir sąmatą:

"1941 metų veikime numatoma rinkti medžiagą, kuri atvaizduotų vietos darbo klasių kovas už socialistinę šalies santvarką ir įrengti revoliucijos skyrių."

Šiai veiklai išplėsti prašo 8000 rublių, kuriuos ir gavo. Nors buvo kritikuojama, kad muziejuje nėra veiklos bei tvarkos, bet vis vien muziejuje atsirado kiti savininkai, kurie, nesiskaitydami su muziejaus globėju, pradėjo skolinis, o vėliau grobė ekspozitus, ypačiai tautiškus drabužius... Vėliau muziejaus globėjas repatriavo į Vokietiją. Muziejaus priežiūra buvo palikta švietimo Skyriaus vadovybei, kuri globėją paskyrė mokyto. Bartlingą, bet tas po mėnesio buvo išvežtas į Sibirą...

J. Miškinis.

ROKISKIO MUZIEJUS, 1944 m. sausio m. 18 d.

Rokiškio muziejaus patalpos iki 1940 m. vasaros buvo mieste, Nepriklausomybės aikštėje. Atvykę bolševikai perkėlė į dvaro rūmus ne tam, kad muziejų praplėstų, bet tam, kad NKVD įstaigai buvo reikalingos patalpos. Be abejo, dvaro rūmuose muziejus prasitęs, pavedus jam nacionalizuotą dvaro meninį turą (paveikslus, bibliotekas, stilingus baldus ir kt.) Tačiau neilgai teko naudotis erdviomis patalpomis. Vėlyvą 1940 m. rudenį dvaro rūmai buvo pavesti 219 raudonosios armijos šaulių pulkui. Rūmuose įsteigtas karių klubas su raudonųjų kampelių ir kitais reprezentaciniais kambariais, propagandos skyriais ir tt. Muziejus buvo sukraustytas į 2 didelius II aukšto kambarius, baldai ir ekspozitai sudėti vienas ant kito didžiausiomis krūvomis o liaudies meno skyrius (kryžiai, skulptūros) sugabenta į kiemo sandėly kiauromis lubomis. Nuo to iškraustymo šis skyrius labai nukentėjo. Visą kraustę raudonarmėčiai savo vadų vadovaujami. Dar buvo deramasi dėl kraustymo laiko ir tvarkos, bet vieną dieną tuometinis muziejaus vedėjas gimn. mokytojas Petras Bliūdžius pamatė raudonarmėčius savivaldiniui kraustant ir šeiminkaujant. Vedėjui beliko tik beviltiškai numoti ranka ir netrukdyti.

Pulko vadovai pasiūlo kai kuriuos paveikslus ir baldus savo klubo papuošimui ir keletas ekspozitų taip ir žuvo kartu su jais. Į muziejų teko lipti atviromis kopėčiomis iš kiemo pusės į II aukštą. Ten gyveno sargas, ir tai buvo vienintelis jo ir vedėjo įėjimas ir išėjimas. Dar prieš šį kraustymąsi buvo įsakyta įrengti muziejuje raudonųjų kampelių, kurio nesupėta įrengti. Taip pat pulko komisarai ir NKVD iniciatyva buvo įsakyta pašalinti iš muziejaus liaudies meno ekspozitą (kryžius, dievukų skulptūras) ir religinio turinio paveikslus. Tačiau šis reikalavimas sutapo su muziejaus iškraustymu ir reikalavimas savaime išsprendė.

Dėl personalo persekiojimo kalbama, kad prie muziejaus vedėjo gimn. mokytojo Petro Bliūdžio išstėmimo prisidėjo ir tai, kad jo vadovaujamame muziejuje buvo daug religinio turinio paveikslų ir liaudies meno.

Su tyrimo ir mokslinio darbo supkumais nesusidurta, nes iš viso nebuvo tyrinėjama ir visas laikas praverė vien esamųjų ekspozitų apsaugai, kraustinėjimui iš vienos vietos į kitą.

Jokių dokumentų arba jų nuorašų nėra, nes bolševikų viskas buvo įsakoma muziejaus globėjui Rokiškio miesto burmistrui, kuris muziejaus vedėjui visus paliepiamus perduodavo žodžiu. (Parašas).

KEDAINIŲ KRASTOTYROS-DRAGUJOS VALDYBA, 1943 m. gruodžio mėn. 21 d.

Pranešame: mūsų muziejus bolševikų valdymo metais medžiagiškai nieko nenukentėjo. Bolševikai buvo suėmę ir kalėjime (Kaune ir Ukmergėje) išlaikę vienuolika mėnesių mūsų muziejaus įkūrėją ir pirmininką (apskrities valdybos narį) Vladą Rybelį, kuris sugrįžo iš Ukmergės kalėjimo su palaužta sveikata: nuolat negalavo ir 1943 metais spalio mėnesio 11 dieną mirė.

Nuo pat įkūrimo metų (1924) muziejus buvo apskrities savivaldybės namuose. Bolševikai suskato griežtai reikalauti, kad mes muziejų iškeltume iš tų namų kur kitur. Mes priešinomės motyvuodami tinkamų patalpų nesimu. Susirasinėjimas užsitęsė ligi prasidėjo kara — ir taip muziejus liko tose pačiose patalpose. Visa kita liko neliesta. Dėl laiko trumpumo bolševikai daugiau nieko "pertvarkyti" nesusko.

(parašai)

(Bus daugiau)



Gen. Vandenberg (USA), maršalas Curtis (Kanada), gen. Lecheres (Prancūzija) ir maršalas Slessor (Anglija) — aviacijos viršininkai — renkasi Washingtono tartis dėl oro karo Korėjoje

E. Kardelienės scenos darbo sukaktis

Montrealio lietuvių kolonija balandžio 21 turėjo nepaprastą meninę šventę — vienintele Montrealyje gyvenančios Lietuvos Valst. Operos solistės Elzbieta Kardelienės dvidešimties metų scenos darbo sukaktuvinį koncertą. Šia proga norima, nors ir bendrais bruožais, paminėti jos gyvenimą, kelius į sceną bei nuveiktus darbus.

Elzbieta Kardelienė gimė Kaukaze, Piatigorske, kur tuo laiku gyveno jos tėvai Jonas Racioborskas ir Marija Dubinskaitė-Racioborskienė, abu susipratę lietuviai, abu kilę iš Bilaišių kaimo, Dusetų vals., Zarasų apskritys.

Elzytė iš mažų dienų prisiklausė iš motinos, iocanzavusios savo tėvynę, pasakojimų apie Lietuvą. Tai buvo tarum pasakos apie sraunias upes, krikštolinius ežerus, ošiancias girias, margus rūtų daržėlius; apie mielus jos žmones, jų vaišingumą, jų būdo gerumą. Ir svajoj Elzytė apie Lietuvą, kurią vaizdavo, kaip laimes šalį. Tuo tarpu augdama lankė vidurinę Piatigorskio mokyklą, giedoj bažnytiniam chore.

Vargas atėjo, kai mirė šeimos maitintojas — tėvas. Našlei su vaikais teko grįžti tėviškėn. Bet čia nebuvo jokios nuosavybės. Elzbieta su motina teko dirbti dvare visokių darbus. Laimei dėdė Iz. Racioborskas iškvieta jauną Elzbieta į Petrapiilį ir įstatė į Canderio institutą — dirbti ir mokytis. Sunkios buvo sąlygos: diena darbas, o naktį, vietoj poilsio, mokslas. Sunkias savo jaunystės dienas ji praskaidrindavo, kai nueidavo į Vaikėaus rengiamus vaidinimus, Sasnausko koncertus ar į Marijos teatrą, kur matydavo operas su Šaliapinu bei Kipru Petrausku. Zavėjosi scenai, bet pati ir svajoti apie tai negalėjo. Ji jau buvo pasirodusi kiti specialybei — masažistės bei gailestingosios sesers.

Su bolševikine revoliucija atėjus badas privertė bėgti iš Petrapiilio. Elzbieta grįžta vėl į tėvų gimtąjį sodžį — Bilaišius. Čia tuoj su kaimo jaunimu organizuoja vaidinimus ir net chorą. Vėliau persikelia į Zarasus, kur dirba apskrities ligoninėje, kaip gailestingoji sesuo ir masažistė. Čia, susipažinusi su J. Kardeliu, dalyvauja jo vedamuose choruose. Zarasuose ji dalyvavo "Akstino" draugijos teatre ir pirmą kartą M. Petrausko operetėje "Consilium facultatis". Su J. Kardeliu, kuris pastebėjo jos balso duomenis, ji paruošė pirmuosius solo numerius, su kuriais ji debiutavo "Akstino" scenoje. Bet tai buvo mėgėjo darbas. Ir tik įstojus į konservatoriją, pradėjo žengti scenos meno keliu.

E. Kardelienė mokėsi Lietuvos Valstybinėje Konservatorijoje 7 metus, kur baigė visą kursą ir operos klasę. Vėliau, jau dirbdama operoje, ji trejus metus iš eilės išvykdavo į Romą ir ten specializavosi pas Romos Konservatorijos profesorius Ghibaudą.

Baigusi konservatoriją, 1930 m., po konkurso, buvo priimta į Valstybinę Operą, kurioje ji dirbo 14 metų. Per tą laiką solistė E. Kardelienė dainavo 22 operose, iš viso daugiau kaip 500 spektaklių. Kitą tiek ji turėjo koncertų.

Pažymėtina, jog E. Kardelienė apie 10 metų buvo vienintelė kolaratūra Lietuvos Valstybinėje Operoje ir ant jos pečių buvo visas didelis kolaratūrinis repertuaras. Su operos spektakliais E. Kardelienė teko lankytis beveik visuose didesniuose Lietuvos miestuose, o su koncertais teko būti valstybės komandiruotai į kaimyninių valstybių sostines.

Turėdama interpretacinių gabumų, E. Kardelienė sėkmingai pildė liaudies dainas ir individu-



E. Kardelienė su Kipru Petrausku ku Lakme operoje Kaune (1937)

alinę kompozitorių kūrybą. Todėl daugelio mūsų žymiųjų kompozitorių buvo kviečiama dalyvauti jų kūrybos koncertuose. Vytauto Didžiojo Universiteto studentų choras buvo ją išsirinkęs savo Garbės Nare.

Tremtyje ji dalyvavo Lietuvos Tremtinių Operoje, kurios buvo viena iš aktingųjų organizatorių. Apie 12 kartų jai teko dalyvauti šios operos (Sevilijos kirpėjo) pastatyme — Rozinos rolėje. Tremtyje turėjo apie 100 koncertų įvairiuose Vokietijos miestuose.

Atvykusi į Kanadą E. Kardelienė nuolat dainuoja koncer-

tuose, kurių turėjo Montrealyje, Toronte, Winipege, Norandoje, Cadillace, Hamiltone. Kelis kartus buvo kviečiama koncertuoti į JAV, bet tikslai vieną kartą JAV konsulas leido išvažiuoti.

Montrealio lietuviai džiaugiasi turėdami E. Kardelienę savo tarpe sunkiomis tremties dienomis ir linki jai ne kartą dar Kauno ir Vilniaus Operose žaivingosios Violetos rolėje jaudinti mūsų širdis Naujųjų Metų išvakarėse.

Stp. Kęsgaila

DIRVOS ATSTOVAI

i kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.

Antanas Česonis, 620 W. Cross St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis, 545 East Broadway.

Brockton, Mass.

Baciulis A., 81 Sawtel Ave.

Chicago, Ill.

Jonas Paplėnas, 4416 So. Hermitage Ave. YA 7-0191

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas, 1302 Lamar St.

Detroit, Mich.

L. Bulgarskas, 7313 Navy Ave.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas, 314 Walnut St.

New Yorke - Brooklyne

Antanas Sodaitis, 57-56 63rd St., Maspeth, N. Y.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas, 2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Bronius Vengrys, 227 Brant St.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgaila, 6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas, 514 Euclid Ave.

Anglijoje

J. Mašanauskas, 58 Neufield Rd., Coventry, Warwick's

Australijoje

Povilas Lukošius, Box 1665 M, G.P.O., Adelaide, S. A.

Venecueloje

Antanas Diržys, c/o Crisalerias Nacionales, S. A. Apartado 4532, Maracay.

Apie „tragedijas“ ir „nesantaikas“ dėl Čiurlionio Ansamblio

Kone po kiekvieno Čiurlionio Ansamblio pasirodymo pabyra iš daugelių lūpų bei plunksnų virtinės nuomonės, patarimų, net ginčų apie tai, koks ansamblis turi arba neturi būti, kaip ir ką jis turi ar neturi dainuoti, kuo jis geras ar negeras...

Tai reiškia, kad daug kas visuomenėje „serga“ ansamblio reikalais. Vadinasi, ansamblis — svarbus, daugeliui rūpimas mūsų visuomenės narys.

Kalba apie jį tikri ir tariami žinovai, kalba ir „žmogus iš minios“, kuris kartais savo nuomone ar įspūdį pareiškia kukliai, dairdamasis, ką kiti sako, o kartais daro ir griežtus, lyg ir jokių apeliacijų nebepripažįstančius sprendimus. Kitiems tada visa tai sukelia didelę elę klausukų — kaip gi iš tikrųjų su tuo mūsų mielu Čiurlionio Ansambliu.

Su keletu tokių klausukų, bent ryškesniųjų, ir krepiamės į patį ansamblio vadovą:

1. Kodėl ansamblis apsiriboją tik liaudies dainomis, muzika bei šokiais? Kodėl neįtraukia į savo programą lietuvių arba net ir svetimų kompozitorių kūrinių? Ar nebūtų geriau tais kompozitorių kūrinių praturtinti ir pajvairinti ansamblio koncertų programas? Ar tai nepadidintų ansamblio pasiekimų galimybių?

— Hm... Prieš atsakydamas norėčiau ir aš paklausti, — atsiliepa A. Mikulskis, — ar gerai įsidėmėjote, koks yra mūsų ansamblio vardas?

— ??... Nagi... Čiurlionio Ansamblis...

— Taip, tai yra, taip sakant, kasdieninėje kalboje prigijęs vardas. Mūsų oficialus pilnas vardas yra „Čiurlionio Lietuvių Tautinio Meno Ansamblis“. Čia jau, galima sakyti, ne tik vardas, bet ir paskirtis, veikimo programa, vistik, kaip koks politinis ar ideologinis credo...

Tai reiškia, kad ansamblis yra užsibrėžęs būti ne šiaip chorą — dainoms, kompozicijoms padainuoti, o yra pasiskyręs tam tikrą uždavinį — kultivuoti ir atskleisti mūsų lietuvių tautinį meną, specialiai — dainą, muziką ir šokius. Parodyti, ką mūsų tauta, platiųjų su slugsniai, varamoji liaudies yra sukūrusi dainos, instrumentinės muzikos ir šokio srityje. Šalia to, mes išnešame aikštėn dar ne muzikos srities meną — tautinius drabužius, nors čia jau daugiau naudojames kitų tos srities kultuvotojų, konkrečiai kalbant dail. Tamošaičių pagalba.

Nemanyčiau, kad šiais visokios specializacijos laikais iš mūsų specializacija būtų verta pasmerkti. Juk visur yra pripažinta, kad tik specializuojantis tam tikroje srityje nesivaikant visko po truputį, galima pasiekti didesnio tobulumo. Žinoma, galima jo ir nepasiekti, bet ne pats specializacijos principas dėl to esti kaltas...

Iš kitos pusės — nebūtų nei skoninga, nei stilinga sudarinėti koncertų programas, kurios apimtų „viską“ — nuo grynųjų liaudies meno iki operų ištraukų ar oratorijų. Žinoma, yra rengiami koncertai, kuriuose esti „visko po truputį“, ir kartais tie koncertai būna visai geri. bet mūsų ansamblis, jei tuo keliu eitų, neišvengiamai turėtų nuostoti savo „veidą“, kuris yra grynai lietuviškai tautinis — folklorinis, ir tuo skirtingas, savaimingas.

Čiurlionio ansambliui likimas lėmė vykdyti uždavinį, kuris, atvirai kalbant, siekia toliau už grynai meninių ribų. Būtent, per mūsų tautinio meno lobį atskleidimą parodyti kitų tautų,

bių žmonėms, o taip ir saviems mūsų tautos seną ir augantą dvasinę kultūrą bei tos kultūros savitumą, o tuo pačiu parodyti ir lietuvių tautos vertę, stiprinti jos padėtį, besisaukiant savo teisių. Tai, žinoma, jau yra kaip ir politinė sritis, bet mes šitokios politikos visai nenorime vengti. Priešingai, jaučiamės, kad tai tik labiau įprasmina mūsų darbą.

O šio tikslo siekiant, ansamblio grynai tautinis — folklorinis „veidas“ yra kaip tik, mūsų nuomone, labai tinkama priemonė. Šio savo „veido“ atsisakęs, virtęs šiaip chorų, ansamblis išbrauktų vieną „ginklą rūši“ — mūsų bendros tautinės kovos, o drauge, man regis, ir grynai meninio atžvilgiu atsidurtumėm nepalankesnėje padėtyje lygiai sau, lygiai lietuvių tautinės kultūros populiarinimo atžvilgiu: ansamblis virstų tik chorų, kurių yra dešimtys ir šimtai ir, esamos sąlygose, greičiausiai, tų dešimčių tarpe — šimtų tarpe negalėtų būti geriausioju...

Kad mes nedainuojame savų ar svetimų kompozitorių chorams parašytų puikių kūrinių — manau, nepadaramė nepataisomo nuostolio, nes yra gi visa eilė kitų chorų, kurie tuos dalykus padainuoja. Ir tai nėra mūsų kompozitorių nevertinimas, jei mes lietuvių tautinę muziką reprezentuojame ne jų, o liaudies kūrinių. Turime pripažinti, kad ir su geriausiais mūsų kompozitorių kūrinių mes negalėtumėm prisiekti augščiau ir pasireikšti stipriau už kitų tautų turimus laimėjimus muzikos kūrinyje. O su mūsų folklorine muzika mes drąsiai galime stoti į varžybas su bet kurios kitos folklorine muzika ir tose varžybose laimėti garbingą vietą. Kadangi mūsų tikslas ir yra kitų tarpe garbingai pasirodyti su mūsų tautos kultūra, tai ši sritis ir yra tam tikslui tinkamiausia.

Teisybė, mūsų koncertai yra tautos buities koncertai ir juos tikrai supranta, pilnai įvertina gal tik atitinkamai kultūringas kuris aiškiai žino, ko jis klausosi ir ką girdi. Todėl mes galime atrodyti nuobodus klausytojui, kuris ateina į koncertą įsiekdamas margs muzikinės pramogos ar „didžiosios“ muzikos. Betgi lygiai taip pat nuobodus gali būti operetės įsiekščiam klausytojui patekus į simfoninį koncertą, arba oratorijos norinčiam patekus į vadinamą „koncertą — šuipinį“...

Mes su savo užsibrėžtu uždaviniu ir su lietuviška folklorine programa, aišku, negalime tikėti visus, visur ir visą laiką „iš proto vesti“, bet mūsų dešimties metų patyrimas rodo, kad mūsų dabartinio stiliaus tautiniai buities koncertai kaip tik daugeliui imponuoja, kad tas savitumas kaip tik vertinamas labiau, negu įprastiniai, daug kur girdimi chorų koncertai.

Jei ansamblis pamestų turinąjį savitumą, jei jo programoje išalia vienos kitos lietuviškos dainos būtų įrašytos chorinės ištraukos iš populiarių operų ar oratorijų, ar kiti choriniai kompozitorių kūrinių — abejoju, ar būtų prasmės ansambliui iš dabartinės gyvenamosios vietos vykkti koncertuoti, pav., į Chicago operos rūmus ar New Yorko Carnegie Hall. Tose scenose, turbūt, yra ne kartą stovėję chorai, kurie tuos dalykus — tebūnie pasakytą nenuvertinant mano bendradarbių — nebologiau už mus padainuoja... Bet ten dar nebuvo skambėjusi Lietuvos plemenėlių daina, nebuvo skambėjusi lietuviškos kanklės, nebuvo buvusi šokta blezdinėlių ir dainuotas — grotas — šoktas Kalvelis.

Pasikalbėjimas su Čiurlionio Ansamblio vadovu Alfonsu MIKULSKIU

2. Betgi ansamblis nedainuoja lietuviškų dainų ir nešoka lietuviškų šokių visiškai taip, kaip liaudis dainavo ar šoko?

— Ir taip, ir ne... Žinoma, ansamblis nėra tautosakos archyvas ar muziejus. Čia jau prof. J. Balio darbas — įrašyti į juosteles originalų dainavimą ar pasakojimą iš tiesioginio dar esamo šaltinio taip, kaip girdi, be jokio pagražinimo ar papildymo. Tikiuosi, kad tam tikras skirtumas tarp atsitiktinio kaimo jaunimo būrio ir ansamblio dainavimo yra, bet ne esminis skirtumas, o tik atlikimo parenkimas.

Mes, lietuviai, galime rimtai pasididžiuoti mūsų tautos retu muzikiniu gabumu. Mūsų kaimuose jaunimas (ir senimas), neskaitant retų išimčių, niekad nedainuoja unisonu, kaip tai yra beveik visose kitose tautose. Jei du dainuoja, tai jau duetas: vienas „veda“, kitas „tūravoja“. Didesniam būry dažniausiai išgirsi ir trečią balsą, arba net ir ketvirtą. Ir nuostabus dalykas. Konservatorijose muzikos mokiniai dažniausiai turi ilgai lavintis, kol pradeda justti harmoniją, o mūsų sodžiaus berniukai — mergelės be jokių muzikos teorijos žinių ir be jokio apgalvojimo, vien jūtimu, iš klausos bedainuodami dainas harmonizuoja! Kai kitur muzikams tą pasakoji — nenori tikėti, bet tai faktas. Tas harmonizavimas, žinoma, primityvus, nepilnas, bet jis turi tam tikrą savo stilių, tam tikrą dvasią, net, galima sakyti, savo taisyklę — pačių dainininkų nežinomas, bet jaučiamas ir praktikoje vykdomas.

Štai šituo autentišku mūsų liaudies dainavimo stiliumi, dvasia, „taisyklėmis“, atsidėjus pastudijuotomis, ir remiasi mūsų ansamblio praktikuojamas liaudies dainų atlikimas.

Mes paprastai programos pradžioje dainuojame 5 — 6 dainas visai taip, kaip patį liaudis dainuoja, tik su vienu kitu akordų papildymu, ne pakeitimu.

Kiek kitaip yra su kanklių ir kitų liaudinių instrumentų orkestru. Iš visai patikrintų duomenų žinome, kad senovėje lietuvių jaunimas suėdavo ir grodavo keliomis kanklėmis, keliomis birbynėmis, ragais ar lumzdėliais (skudučiais būtinai tik keliose, nes iš vieno skudučio nėra melodijos). Bet tokių orkestrų, kaip mūsų gal ir nebuvo. Tačiau vis tie instrumentai visiškai autentiški, — nors ir nauji padaryti: juk ir seniau instrumentai ne iš dangaus krisdavo, kas norėdavo groti, tai ir pasidarydavo. Dabar juos irgi pasidarome, ir pasidarome visiškai taisyklėmis principais, kaip ir senovėje darydavo. Aišku, ir tada ne visiems vienodai gerai sekėsi instrumentus pasidaryti, ne visiems vienodai gerai ir groti. Jeigu šiandien mums pavyksta pasidaryti tuos instrumentus geriau derinančius ar išmokstam technškai tobuliau juos naudoti, tai tik žengiamo žingsnio toliau. Bet tą žingsnį žengdami irgi prisilaikome mūsų liaudies muzikos dvasios bei stiliaus, tuos pirma minėtųjų „taisyklių“. Mes stengiamės duoti originaliausių mūsų liaudies kūrybą, tik scenai pritaikytoje, kultuovotesnėje formoje, išsaugojant visą jos esmę. Lygiai ir šokiai — jie autentiški, neišgalvoti, bet parodome juos kultuovutame pavydely, ne įterpdami ką svetima ar dabartinės baletotechnikos dvasioje išgalvotą, o tik atitinkamai derindami primityvius autentiškus duodinius, prisilaikydami jų dvasios.



3. O kodėl beveik visos ansamblio dainuojamos dainos yra harmonizuotos tik jo matyti kitų kompozitorių harmonizuotų dainų?

— Pagrindinis atsakymas į šį klausimą jau beveik yra atsakymuose iš pirmuosius du. Tai minėtas ansamblio pasiryžimas atskleisti grynąjį mūsų tautinės folklorinės muzikos pobūdį ir tos muzikos harmonijos savaimingumą mūsų liaudies dainavime.

Taip jau susidėjo aplinkybės, kad mūsų dainas pirmieji tyrinėjo kitataučiai. Jie daugiausiai domėjosi melodijomis, bet nesigilino į mūsų dainavimo harmoniją.

Pirmieji ir net vėlesnieji mūsų kompozitoriai mokėsi svietimose mokyklose ir harmonijos taip pat mokėsi jau mažiau — daugiau modernios, kuri yra virtusi maždaug tarptautine.

Mūsų liaudies dainų harmonijos dvasia ir pobūdis pradėta studijuoti vėlesniaisiais metu, galima sakyti, net labai neseniai, prieš įsikuriant ir besikuriant ansambliui. Ansamblis buvo pirminis tu studijų „kūdikis“ ir drauge priemonė toms studijoms tęsti bei gilinti.

Mūsų kompozitoriai jau daug yra suharmonizavę mūsų liaudies dainų, bet dažniausiai — modernios, tos „tarptautinės“ harmonijos pagrindais. Tik jų dalis, sąmoningai, ar dėl įgimto nujautimo, yra harmonizuotos tikrai mūsų liaudies harmonijai artima dvasia.

Besikuriant ansambliui, ypač jungiantis prie choro ir liaudinių instrumentams, susirūpinta ir atitinkama dainų harmonizacija. Bet žymi mūsų kompozitorių dalis nebesirūpė studijuoti mūsų liaudinės instrumentų ypatybių. Vieni nenorėjo jų nei pripažinti, kiti ir pripažinę neturėjo palinkimo savąjį suharmonizuotą dainas pritaikyti ansamblio pobūdžiui, tretieji tiesiog pareiškė — imkit mano suharmonizuotą dainą ir darykit su ja, kas jums reikalinga...

Jei būtumėm laukę, kad kas kitas suharmonizuotų ansamblio programai reikalingas dainas, tai ansamblis gal ir iki šiol neturėtų programos, vadinasi, nebūtų nei ansamblio...

Bet yra visa eilė mūsų kompozitorių suharmonizuotų dainų, kurios puikiai atitinka mūsų liaudinės harmonijos dvasią, ir visa eilė tokių dainų yra mūsų repertuare. Tačiau, sudarant koncerto programą, siekiama kad ji būtų pilnas vienetas. Nebūtų gi gerai, jei programa būtų sudaryta vien iš lyrynių, ar vien iš linksmybių — žaisminių, ar vien iš šienpjočių dainų...

Programą sudarant, stengiamasi, kad būtų atskleista kiek galint plačiai visa lietuviškų dainų įvairumo skalė. Be to, reikia turėti galvoje, tam tikrą proporciją mišraus, vyrų, moterų choro dainų ir dainų su orkestru.

Tokiai programai sudaryti esamųjų jau harmonizavusių ir ansamblio pobūdžiui galimai pritaikyti dainų neužteko. Jei bendro skaičiaus ir užtektų, tai trūkstų

atskirų rūšių dainų. Todėl programai medžiaga imama iš viso mūsų dainų lobyno, kiekvienos reikiamos rūšies pasirenkant pačias geriausias, o tik tada žiūrime, kaip yra su jų harmonizavimu. Deja, jei mums programai reikalingos dainos dar nėra harmonizuotos ar harmonizavimas nepritaikytas ansamblio pobūdžiui, tai dabartinės sąlygose yra beveik visiškai neįmanoma įtraukti daugiau kompozitorių į tą darbą, nors tai būtų tikrai pagėdaujamas dalykas.

Pagalau, jei nekliamas klausimas, kaip tos dainos harmonizuotos, o tik kieno, tai ta problema, turbūt, nėra kapitalinė... Galu užtikrinti, kad dar yra labai gerų dainų, kurių nėra ansamblio programoje tik todėl, kad joje jau yra kitos, būdingesnės tos pačios rūšies dainos. Bet jos bus įtrauktos keičiant programą.

4. Kaip gi yra su tuo programos vienodumu? Ar ansamblis nemano jos keisti?

— Žinoma. Štai dabar į Chicago vykstame su visai nauja programa, nauja, lyginant su lig šiol Amerikoje mūsų dainuotąja.

Bet naują ansamblio programą parengti yra, deja, sunkiau, negu naują švarką įsitaityti... Visi dėl tos kasdieninės duonos dirbame po platų Clevelandą išmėtytose fabrikose po 40 — 50 valandų per savaitę, ir dar ne visi vienodu laiku: kas rytais, kas vakarais, kas naktimis... Ir gyvename ne mažiau išsimėtę. O kad ansamblis būtų ir kad programa palaikytų ar naują parengtų, turime kas savaitę susirinkti bent keturioms repeticijomis po 2 — 1 valandą... O naujai programai reikia ne vienos tokios savaitės ir net ne vieno mėnesio. Ansambliui dažną dainą priręgti yra sudėtingesnis uždavinys, negu šiaip chorui kad ir sudėtinga kompoziciją išmokti, kadangi čia tie patys žmonės turi rengtis ne tik dainuoti, bet daugeliu atvejų ir šokti ir instrumentais groti: tiems dalykams vis reikia atskiro laiko.

Deja, ne vien tik nauja programa tenka rūpintis. Čia Vasario 16 dienos minėjimas, čia koks kitas svarbus visuomeninis renginys, čia koks tarptautinis pasirodymas, čia radio koncertas... Jei atsisakytumėm — būtų mums kalti, kad nebendradarbiuojame, kad pareigos neatliekame. Neatsisakome. Bet tam irgi reikia specialiai pasiręgti, dalyvavimui laiko skirti. Ir taip, čia savaitės ir net mėnesiai iš naujos programos rengimo galimybių išskiriami. Tada ansamblio būrys „judresnis“: keliamei jam pakaktų vieno autobuso, ar, reikalui esant, ir vieno didesnio lėktuvo. Tai žymiai su mažintų transporto išlaidas, kurios sudaro didžiausią klūtį ansamblio pasirodymams įvairiose vietose ir atbaido koncertų rengėjus, nes vien dėl to an-

kesti programą kiekvienoje vietoje. Į Chicago vykstame antrą kartą — keičiam.

Yra, žinoma, dabar šen ir ten tokių, kurie ansambliui jau yra girdėję kelis ar gal net keliolika kartų. Nors mūsų repertuare yra jau tiek dainų, kad užtektų 4 — 5 koncertams, bet vistiek, kurias bedainuotumėm, kai kam jos būtų jau girdėtos. Bet tokių klausytojų juk čia vistiek ne daug. (Dono kazokų choras 30 metų programos beveik visiškai nekeičia ir visi, kurie į jų koncertus ateina, iš anksto žino, kad mažiausiai tris ketvirdalius dainų išgirs jau girdėty, bet niekas dėl to jų nebėra. Ir kritikai kalba tik apie tai kaip jie šį kartą atliko savo tradicinę programą).

Be to, vargu ar galima iš viso į muziką taip žiūrėti, kad karsų kitą atliktas kūrinys jau ir turti būtų metamas iš repertuaro. Kas dažnai lanko simfoninius koncertus arba operas — ar mažai susiduria su „jau girdėtais“ dalykais? O neteko girdėti, kad kas priekaištautų simfonijos orkestrui, jog jis „kartoją“ kurią Beethoveno simfoniją, nors jas sutiksi beveik kiekvieno rimto orkestro repertuare.

Mes neatmetam reikalingumo panaujinti ir papildyti repertuarą, bet turime skaitytis su galimybėmis ir, be to, mums neatrodo, kad būtų tikslinga tauti statyti augščiau už viską, ypač, kada ansamblis tai pačiai publikai net du kartus iš eilės beveik neturi progos pasirodyti.

Manysčiau, kad būtų klaidinga kokiio meninio, ypač muzikinio kolektyvo pažangumą, stagnaciją ar atžangą nustatinėti iš naujų repertuaro „numerų“ skaičiaus. Pažanga ar atžanga čia matuojama programos atlikimo kokybe. Jei mes visai naują programą atliksime blogiau, negu seną, ir ta programa bus žemesnės vertės, tai jokiais komplimentais manęs niekas neįtikins, kad esame padarę pažangą.

5. Ar ansamblis tikisi vėl turėti tokį patį dalyvių skaičių, kaip Vilniuje turėjęs, būtent, maždaug dvigubai didesnį, kaip dabar turi?

— Ansamblis ir dabar turi didesnių dalyvių skaičių, kaip Vilniuj turėjo — 60 su viršum. Jei kas tariasi matęs ansambli dvigubai didesnį, tai, matyti, painioja jį su kuo kitu (Vilniuj Filh. buvo 45, Vokietijoj — 38).

Didinti ansamblio dalyvių skaičių nebūtų mūsų idealas. Tai nebūtina nei muzikiniu atžvilgiu, ir tai visai nepageidaujama praktikos sumetimais. Ir čia svarbiau ne kiekybė, o kokybė.

Dabartinės sąlygose būtų idealu ansambliui apsiriboti 40 dalyvių skaičiumi. Tada ansamblio būtų „judresnis“: keliamei jam pakaktų vieno autobuso, ar, reikalui esant, ir vieno didesnio lėktuvo. Tai žymiai su mažintų transporto išlaidas, kurios sudaro didžiausią klūtį ansamblio pasirodymams įvairiose vietose ir atbaido koncertų rengėjus, nes vien dėl to an-

samblio koncertai yra labai išlaidingi. Bet mažinant dalyvių skaičių būtinai reikia geresnės balsinės medžiagos. Jos pasirinkimas tačiau yra apribotas šiuo metu Clevelande įsikūrusiu lietuvių jaunimu. Jei būtų galima į ansambli lengvai atsikviesti iš betkur stipriausias pajėgas, ansamblis, visų kitų sąlygų aki-vaizdoje, būtų mažinamas, o ne didinamas, ir galima būtų tiksliai, kad jo pažangumui tas nepakenktų.

6. Kur ansamblis turėjo geriausias veikimo sąlygas: Lietuvoj, Vokietijoj, ar čia, Amerikoj?

— ... Ten gera, kur mūsų nėra... Norėtūsi sakyti, kad geriausia buvo namie. Bet... ten ansamblis susikūrė, kai mūsų namuose jau buvo svietimi šeiminkai. Ansamblio pirmieji žingsniai buvo lydimi mūsų visų tautinių siekimų persekiojimo, kuris mums paliko labai skaudžių pėdsakų. Antra vertus, Lietuvoj, kaip ir čia, visas ansamblio darbas vyko tik po kito darbo valandų, vadinasi, mėgėjišku būdu. Vokietijoj vargingiausias laikas buvo karo metu. Po karo kurį laiką buvo susidariusios daugeliu atžvilgių idealios sąlygos: gyvenom vienoj vietoj ir mūsų visų pagrindinis užsiėmimas buvo rengimas koncertams bei koncertavimas.

Tačiau ir čia ansamblis negalėjo savo darbo laisvai tvarkyti, kadangi reikėjo taikytis prie reikalų: čia koncertuoti vienoj vietoj, čia jau reikalaui į kitą, į trečią. Nuolat kelionėj, paprastai labai vargingoj, o rengti naujas programas — nėra kada. Prisidėjo ir kiti dalykai, kaip kasdieninės duonos aštri stoka, vėliau emigracijos problemos ir daug kitų rūpesčių, neišvengiamų benamiams, atsidūrusiems svetimame krašte ir dar valdomiems daugelio valdžių...

Amerikoje materialinės sąlygos nei nelygintinos su Vokietija, bet ansamblio darbu vis daug sunkesnės, nes čia ansamblis gali gyvuoti tik aukojant labai didelę dalį laiko, priklausančio taip reikalingam poilsui. Be to, čia koncertavimo galimybės daug retesnės dėl transporto brangumo ir to paties laisvo laiko stokos.

Kažkas Dirvo ginčijos dėl dėl nesukaiciuotų ar nepastebėtų valandų. Atvirai kalbant, aš pats savo valandų nebesukaiciuoju: iki 50 per savaitę prie mašinos nežinia kam reikalingus ratukus dirbti, 10-12 repeticijose, sekmdienį tai pasirodymas, tai susirinkimas, dar ir naujų (senoviskų) dainų čia Clevelando bibliotekoj užtinkti (taip!), bandai pahaizonizuoti, o juk reikia ir užkasti, reikia ir pamiegoti bent kiek ir su žmogumi susitinkti... Atrodo, jei kas atiduotų tuos keturis vakarus, užimtus repeticijomis — kiek žmogus laiko turėtų! Bet kas repeticijų neturi, irgi, (Perkelta į 6-tą pusl.)

TREMTIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Eina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redaguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kaina Amerika ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui —

TREMTIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicago miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio
Chicago miestui ir Kanadai — W. Stuoigis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTI. REMIAME VOKIETIJOJE LIKUSIUS LIETUVIUS — BE UŽJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRASCIO!

NEPALAUŽIAMA SUOMIJA

Šimet sueina dešimtmetis, kai Suomija pradėjo karą prieš sovietus. Tai buvo paskutinis suomių tautos karas išlaisvinti sritims, atitekusioms Rusijai pagal 1940 metų priverstinės taikos sutartį.

Deja, tas karas baigėsi pralaimėjimu. Suomija 1944 m. paprašė Maskvą taikos ir neteko sričių, kuriose gyveno dešimtas nuosimtis Suomijos gyventojų. Kartu neteko ir vienintelis šiaurėje uosto — Petsamo. Alandų salos irgi perėmė administruoti sovietai. Prie to prisidėjo du šimtai milijonų dolerių karo nuostolių atlyginimo sovietams. Tai sunki našta nukentėjusiam karo metu šalies ūkiui. Be to, sovietai priverė įsileisti komunistus emigrantus.

1945 m. Suomijos aprelamente iš 200 narių komunistai turėjo 49 vietas. Komunistams teko užleisti koalicijos vyriausybę vidaus reikalų ministerijai. Tuo sunkiu laikotarpiu suomiai nesulaukė prieš sovietų spaudimą iš niekur pagalbos.

Ir vis dėlto Suomija nepalūžo. Ji nenuėjo kitų Europos valstybių pavyzdžiui, kaip padarė Rytų ir Balkanų valstybės. Suomijoje išsilaikė savam kraštui ištikima demokratiška santvarka. Lenkija su kitomis pietryčių valstybėmis neišvengė "liaudies demokratijos". Suomijos kaimynus — Baltijos valstybes lydėjo skaudus likimas, jas tas pats priešas pavergė. Tik Suomija pasiliko savistovi.

Šiandien Suomija traukia vėl pasaulio smalsumą, kaip kokia paslapčių šalis. Pripažįstama, kad ta atspari tauta nuostabiai grūmėsi su galingu priešu. Karą pralaimėjo, tačiau viduje pasiliko patvari ir nepalaužta.

Kuo paaiškinamas toks ypatingas suomių likimas?

1939-40 m. sovietai pradėjo karą prieš Suomiją, kadangi pastaroji nesutiko patenkinti Sovietų Sąjungos reikalavimus.

Beveik keturis mėnesius trukęs karas pasibaigė Maskvos taika, kur Suomijai teko patenkinti ankstesnius, dar kiek padidintus, Maskvos reikalavimus. Maskva tada atrodė netikėtai nuolaidi: juk rusai, negailėdami dar kiek aukų, galėjo užimti ir visą Suomiją. Tačiau Kremlius nutraukė karo veiksmus ir pasitenkino tik strategiskais svarbiomis vietomis.

Politiškai Suomiją sužlugdyti mėginta iš vidaus. Bet kaip suomių karių narsumas Karelijos karo laukuose, taip lygiai suomių politikų atkaklumas derbosoje užkirtė kelią komunistų įsiveržti į Suomijos vidaus gyvenimą. Politikai sugebėjo tiek apvaldyti padėtį, kad Maskvos egzistencijai pritrūko drąsos krašto viduje griebtis bet kokio jėga organizuoto persilaužimo.

Suomijos politinis realizmas

Maskvos 1940 m. taikos sutartimi Suomija jautėsi suvaržyta. Siekdami nusikratyti Maskvos primestų varžtų, suomiai pradėjo 1941 m. karą šalia Vokietijos. Suomių tautos idėjiskai niekas neįjungė su nacizmu ir fašizmu. Tiesa, prieš pat antrąjį pasaulinį karą Suomijoje įsikūrė Patriotų Partija, kuri tarp ko kita kalbėjo ir apie autoritetinį valdymą. Tačiau ta

nauja, mažai žinomų asmenų vadovaujama partija pritarimo plačiuose tautos sluogsnuose nerado. Ir karo metu suomiai saugojo savo savarankiškumą prieš vokiečius, lygiai kaip ir prieš kitus pasikesintojus. Jie buvo jautrūs prieš kiekvieną įsišokėlį, kuris mėgino su suomiais elgtis, kaip su satelitais.

Suomija ir savo karinių laimėjimų pilnai neišnaudojo. Ji suprato, kad jos kaimynas rytuose neišvengiamai pasiliks Rusija. Jie siekė su rusais gyventi taikoje, jaustis saugiai ir nusikratyti ilgiam laikams kaimyno užpuolimų. Kada naciai, paruošę planą, siūlė suomiams tapti šiaurės Rusijos valdovais, suomiai tą sumanymą atmetė. Idėja sukurti valstybę gimininių tautų (ir kalbų), tai yra suomių, karelių ir estų, nerado Suomijoje šalininkų. Blaiviai, realiai mąstanti tauta nepanoro įgyvendinti primastos idėjos.

Suomiai savo realizmą įrodė dar ryškiau, kada 1944 m. pamatė, jog rytuose karas pralaimėtas. Tuo metu buvęs vyriausias karo vadas maršalas Mannerheimas tapo išrinktas valstybės prezidentu. Jis tuojuo nutraukė santykius su vokiečiais ir 1944 m. pabaigoje sudarė taiką su Sovietų Sąjunga. Suomija užleido vėl priešui eilę svarbių strateginių vietovių. Bet ir vėl išvengė visiškos okupacijos. Ši kartą jai gelbėjo ir nušali geografine padėtis. Tuo pačiu laiku kitaip atsitiko su Balkanų valstybėmis, kurios tolesnėje karo eigoje tapo raudonosios armijos žygio lauku. Be to, ir sovietai tuo metu neskyrė Suomijai tiek svarbos. Jų tikslas buvo šiaurėje palaisvinti kuodidesnį skaičių divizijų ir perimti į kitus frontus. Tačiau beje, nualintą šalį ir šį kartą Maskva neatšizadėjo subolševikinti iš vidaus.

Bet įvyko kitaip. Netrukus suomių tauta, neskaitant mažų išimčių, parodė visuotinį susipratimą, kad ginčai dėl praeities klaidų tokiu sunkiu laiku kraštui praeities. Tokia valandą svarbiau užtikrinti tautos ateitį! Tai retas susiklausymo pavyzdys. Vargu ar kuri kita Europos tauta pokario metu tokio susiklausymo yra parodžiusi. Atsakingus politikus spaudė eilė sunkių uždavinių. Reikėjo apgyvendinti 400,000 suomių, kurie atbėgo, palikę visą turta, iš sovietams atitekusių sričių. Atstatymas apnaikinto šalies ūkio, suradimas kapitalo karo kontribucijoms apmokėti, socialinių santykių suformavimas ir išlaikymas ramumo viduje. Visi tie klausimai galėjo būti išspręsti tik atradus tinkamą kelią santykiams su Maskva, ypatingai saugantis jų suerzinti. Suomija todėl rūpestingai vykdė taikos sutarties priedavus, bet kartu tvirtai pasipriešindavo joje įsakmiai nenumatytiems rusų reikalavimams.

Atsistatymas be Marshallo plano

Suomijos ūkis atsistatė be pokario UNRRA paramos ir Marshallo plano. Politinės apyvokos sutrukdė Suomijai dalyvauti Marshallo plano paskolų skirstyme. Žemės ūkio atkurti, praplėtimas pramonės, ku-

rios gaminiais reikėjo padengti karo nuostolius, atsiekti išimtinai JAV privačių bankų paskolomis. Čia ypatingai daug gelbėjo suomių kilmės finansininkai. Iki 1950 m. Suomija surinko apie du šimtus milijonų dolerių paskolas. Tai įrodymas kaip pasitikima darbščia, blaivia ir sveikai ūkininkaujančia tauta. Tiesa, tokį pasitikėjimą suomiai pelnė jau prieš karą, kada jie laiku sumokėdavo skolas. Be to, jie mokėjo skolas ratas ir karo metais! Nors kitos Europos valstybės, finansininkai žymiai pajėgesnės, skolų mokėjimą buvo seniai prieš karą sustabdžiusios. Berods, ar tik ne antrojo vietos po Suomijos ilgiausiai skolas JAV mokėjo ir Lietuva. Suomijos gautos paskolos sunaudotos išimtinai naujoms pramonės įmonėms įsteigti.

Prieš karą Suomija, galima sakyti, žymesnės pramonės neturėjo. Tik pokario laikotarpis vertė suomių pramonę išplėsti. Reformos ir čia sutiko didelių kliūčių. Suomija, kaip žinoma, grynai žemės ūkio ir miškų



kraštas. Jai trūko išlavintų besikuriančių pramonės šakoms organizatorių ir specialistų. Tačiau plano įgyvendinimas pavyko.

Graziai nusisekusi pramonės organizacija sumaišė ir komunistų planus drumsti krašto viduje ramumą. Šiaip suomių kiekviena proga sovietai kurstė prieš Suomijos vidaus tvarką. Supramoninimas teigiamai išsprendė ir pabėgėlių aprūpinimą darbu. Su įmonių atsiradimu išnyko krašte nedarbas. Komunizmas prarado dirvą agitacijai tarp darbininkų.

(Bus daugiau)

Pasikalbėjimas su A. Mikulski

(Atkelta iš 5-to pusl.)

sako, neturi laiko... Žodžių sakant, ansamblio darbas čia yra atliekamas vagiant nuo savęs "neturimą" laiką. Kitaip sakant, — nieko panašaus į profesionalų darbą. Aišku, tokio mis sąlygomis ansamblis negali nei jėgų sudaryti tokiems pagrindais, kaip profesionalų vienetai, nei pasirodymams rengtis taip, kaip tą gali profesionalai. Bet tai "užkulniai", apie kuriuos su koncertų klausytojais gal ne nereikėtų diskutuoti?...

Visas klausimas — ar ilgai mes visi fiziškai ištėsėsime. Galime vadinti tai likimu, galime vadinti, jei norime, ir tragedija, bet čia, be abejo, pavojus ansamblui yra. Ir jis būtų dar didesnis, jei mes pabandytume, kaip rekomenduojama dar didinti savo skaičių, arba keisti savo pobūdį. Vieni atveju — dar labiau ap sunkintume savo darbą, antru atveju prarastume tikslą, kuris vienas tepalaiko tokio nemažo mūsų būrio pasiryžimą dar ir dar tęsti. Juk, jeigu savo darbe nematytume nieko daugiau, kaip tik pramogos, tegul ir meniškos gaminimą, jei netikėtumėm ir nematytume, kad mūsų darbas įneša savo dalelę į mūsų tautos šaukimąsi gyventi, gal jau daugumas mūsų būtų tarė — ačiū, užteks...

8. Argi koncertai Amerikoje, kurie sutraukia tiek publikos, nepigiais bilietais, nesudaro ansamblui finansinio pagrindo?

— Jau minėjau, kad mūsų koncertai rengėjams išlaidingi, bet ansamblui irgi nepelningi, nes viską atima transporto ir nakvynės išlaidos. Jei kuriais atvejais lieka, tai reikia atminti, kad ansamblis turi nuomotis patalpas repeticijoms, turi pasigaminti bei atnaujinti instrumentus, kostiumus, turi palaikyti santykius su įvairiomis institucijomis — visa tai irgi reikalauja išlaidų. Niekas ansamblyje už darbą jokio atlyginimo negauna, ir visiems kitiems čia minėtiems reikalams šiuo metu ansamblis iš jokių visuomeninių organizacijų mėsoradinės pagalbos, sudarytos dar prieš pirmąjį koncertą. Čia tiksliau galėtų pasakyti valdyba, bet, regis, nekyltų, kad ansamblis po visos eilės koncertų turi ne pelno, o skolų...

9. Ar yra pamato šen bei ten pasirodžiusiems tvirtinimams, esą, koncertų rengėjai tik sau pasipelnė, ansamblių lyg ir išnaudodami?

— Man ródos, kad tos kalbos paeina iš tokių sluogsnų, kurie daryti... Jis nemoka spresti, ar tie tylūs žmonės kintą kartą į tokį koncertą ateis, ar ne... Kitas dalykas — mūsų visuomenės pasyvumas. Štai seniai turėjome pusvalandžio koncertą vienoje Clevelando radijo stotyje. Gavome pranešimą, kad mus ir vėl kvies dainuoti, nes esą gauta daug gerų atsiliepimų ir pageidavimų pakartoti. Tačiau, regis, nei vieno laiško nebūta iš lietuvių, nors nėra pamato manyti, kad lietuviams tas koncertas būtų nepatiktęs ir jie nenorėtų pakartojimo.

10. O kaip ansamblis jaučiasi, kai klausytojų tarpe girdi kylančią "nesantaiką" dėl to, kas — ansamblis, ar kitas kuris choras įdomesnis ar geresnis?

— Tai jau gana linksmas klausimas, tik gal kiek nepatogu atsakyti... Bet, kalbant atvirai, tokios "nesantaikos", jeigu jų yra, tai tik geras ženklas ir natūralus reiškinys meno srityje. Sako, Milano Scalos operoje italai susimušdavo dėl to, katras tenoras geresnis — Pertile ar Volpi. Bet, kaip žinome, tie tenorai abu labai geri. Dėl blogų tenorų, berods, nei italai nespėja, tik juos nušvilpia...

11. Ar tai tik vien ansamblio dalyvių interesas — mūsų tautos meninio lobio išskėlimu stiprinti mūsų balsą, besišaukiantį į pasaulį teisingumą?

— Į šį klausimą, rodos, turėtų kas nors kitas atsakyti... Ir pagalvoti apie išvadas. V. R.

Ką veikia waterburiečiai

Kovo 4 d. Am. Liet. Tautinės Sąjungos skyrius surengė gražų koncertą. Koncertavo "Aitvarai" iš New Yorko. Žmonėms labai patiko, tikimasi, kad vasaros sezonui praėjus "Aitvarų" kyartetas vėl čia apsilankys.

Kovo 22 d. Tremtinių Draugija surengė "Baleto ir Dainos vakarą". Programą atliko Lietuvos Valstybės Baleto artistai — Babuškinaitė su Liepinu ir Vilniaus operos solistė Juzė Krištolaitytė, akompanavo koncertmeisteris Levickienė. Tikrai buvo įspūdingas vakaras, tiesiog retenybė, ir gal neapsiriksiu sakydamas, kad tai buvo pirmas šios rūšies vakaras Waterbury.

Balandžio 15 d. Am. Liet. Tautinės Sąjungos skyrius surengė lietuviškų filmų vakarą. Filmas parodė K. Motuzas, su juo atsilankė dailininkas Janušas, pastarasis turėjo išstątes kelis paveikslus ir kelias lietuviškas lėles. Publikos atsilankė pilna sveatinė, filmos visiems patiko. Patartumėm ir kitoms kolonijoms pasikviesti Motuzą su filmom ir pamatyti gražius Lietuvos vaiz-

dus: taip gražiai surinkta ir suderinta, spalvotos, su pritaikytomis gražiom dainom ir tt.

Waterburio lietuviai ruošiasi viešai rinkliavai ("Lithuanian Tag Day"). To darbo imasi vietinis Balso skyrius. Rinkliava bus apie gegužės 19 d. Ta proga prisiminsiu, kad balandžio 15 d. filmų rodymo metu buvo pranešta ir apie būsimą Balso rinkliavą ir susirinkusieji buvo paskatinti jau dabar, iš anksto tam tikslui aukoti prie staliuko, išeinant iš parengimo. Buvo sumesta \$55.55, kurie perduodami vietos Balso skyriui.

Bet kur tik susirenka grupė lietuvių, atsiranda ir pavyduolių. Štai viena ponė ar panelė — kad ji neaukojo, tai jos dalykas — turbūt tik iš kokio keisto pavydo, emė klausiti, kas, girdi jums leido rinkti aukas Balso vardu? Tiesa, vakaras buvo surengtas ALT Sąjungos, bet argi nuodėmė bet kam ir bet kuria proga paremti Balfą, kuris juk visų lietuvių bendras fondas?

ALT Sąjungos skyrius jau ruošiasi pirmajai gegužinei, kuri

įvyks birželio 3 dieną Linden Parke, Union City, Conn.

M. J. C. P. S. Waterburyje Dirvą galite pirkti Jimmy's Stationary Store, 12 Congress Ave., priešais Šv. Juozapo bažnyčią.

DĖL "Aitvarų" BOŠO PAKEITIMO

Dirvos 13 nr. tarp kita ko buvo parašyta, jog Brooklyn "Aitvarų" kvartetas pakeitė savo bošą K. Skobeiką į J. Remėžą.

Mums praneša, kad neteisina būtų tą posakį suprasti taip, lyg kvartetas tą pakeitimą būtų padaręs savo iniciatyva. Yra pabrėžiama, kad K. Skobeika, dėl kilusių nuomonių skirtumų, pats iš kvarteto pasitraukė.

Skelbdami tą patikslinimą, turime pastebėti, kad minėtoje žinioje nei nebuvo noro kitaip pasakyti, kaip šiame patikslinime sakoma. Būtent, vienam dalyviui pasitraukus, jis gi turėjo būti kuo nors kitu pakeistas. Žinoma, tas trumpas posakis galėjo būti taip ir taip supastas, todėl šis patikslinimas yra visai savo vietoje.

CHICAGOS LIETUVIAI, APSIDRAUSKITE NEW YORK LIFE INSURANCE CO.

per kompanijos agentą lietuvių
L. ABARAVIČIŲ

7351 S. Western Ave.

Chicago 36, Ill.

Telefonai: įstaigos — CEntral 6-4868 — nuo 9 ryto iki 5 vak.
b u t o — HEmlock 4-3257 — nuo 7 vak. iki 9 vak.

"Jūs turėtumėt pamatyti, kiek daug mes sutaupome VIRDAMI ELEKTRA"



Jūs sutaupot keturis dalykus, virdami elektrine virtuve — maistą, pinigus, laiką ir darbą.

Virimo rezultatai yra geresni, tuo jūs sutaupot maistą ir pinigus. Malonius kvapas ir sveikas maistingumas yra "idėta" — tuo jūs gaunate daugiau naudos iš jūsų perkamo maisto. Tai yra švariau, vadinasi, mažiau valymo darbo ir išlaidų.

Imkit dabar jūsų 1951 metų elektrinę virtuvę — modernią virtuvę, kuri pati už save užmoka, sudarydama jums sutaupų.



The Illuminating Company
ALWAYS AT YOUR SERVICE
IN THE BEST LOCATION IN THE NATION

"TEN O'CLOCK TUNES" MEGAMIAUSI KURINIAI GARSIAUSIOS 2VAIGZDĖS Perduodama penkias dienas per savaitę — nuo pirmadienio iki penktadienio Rytais 10-14 — WICA ir WGAR • Vakaraais 10-14 — WHK

CARPETS CLEANED

We Clean Carpets and Furniture • Demolishing, Sewing,
Wall Washing • Done on Your Home Immediately
27 YEARS EXPERIENCE

FOGARTY CARPET CLEANING CO.

2111 Fairhill Rd.

SW 1-5361

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE



JULIUS BORGAS DAINUOS LIETUVIŲ SALĖJE

Latvių dainininkas, operos solistas, Julius Borgas savo koncerte Lietuvių Salėje balandžio 29 d. dainuos J. Vitolio, A. Kalinio, E. Darzino ir A. Žilinskio dainas; Rubinšteino, Verdi, Borodino, Čaikovskio, Rossini ir Bizeto operų arijas. Pianu lydės Marija Borgs. Bilietai (įskaitant mokesčius) po \$1.50 ir \$1.00, tinka ir šokiams po koncerto, iš anksto gaunami Dirvos redakcijoje ir prie įėjimo. Koncerto pradžia 6:00 val. vak.

Julius Borgas 15 metų yra dainavęs Liepojos operoje pirmąsias baritono partijas. Apie jo Don Bartolo op. Sivilijos Kirpėjas ir Kecalą op. Parduotoji nuotaka kritikai išsitaria, kad jis sukūręs tipus, kurie tinka ir operos meno klasiškųjų tipų galerijai. Kaip Latvijos visuomeninių reikalų ministerijos solistas, J. Borgas koncertavęs įvairiose Latvijos vietose ir Klaipėdoje. Tremtyje jis dirbo kaip solistas ir režisiorius latvių operoje Oldenburge ir koncertavo daugelyje teminių stovyklų. Apsigyvenęs netoli Clevelando, Borgas su savo žmona dažnai dalyvauja latvių draugijų rengimų programose, o paskutiniuosius pora mėnesių rūpestingai ruošiasi pirmajam savo koncertui Clevelande. Kaip reikalauja

"geras tonas", dainininkas, lygiai kaip ir daugelis kitų menininkų, mokslininkų ir visuomenininkų, dirba viename Clevelando fabrike "netoli meno", nes dirba kaip dažytojas.

Pažymėtina, kad lietuviškuose koncertuose latviai lankosi. Apisilankykime ir mes pas latvius, ypač, kad tas koncertas vyksta mūsų salėje.

JUZĖ KRISTOLAITYTĖ,

buv. Vilniaus operos solistė, šiomis dienomis persikėlusį gyventi į Clevelandą, šį penktadienį, balandžio 27 d., 7:00 val. vak. dainuos lietuviškoje radijo programoje (Family St., WSR 1940 kc.)

DAR VIENAS LIETUVIS GYDYTOJAS

Daktaras Mykolas Vaitėnas, neseniai įgijęs teises verstis gydymo praktika Amerikoje, jau atidarė gydymo kabinetą savo namuose 1346 E 66 St.

Dr. M. Vaitėnas yra rytų aukštaitis, mokslus ėjęs Ukmergės gimnazijoje ir Vytauto Didžiojo Universitete Kaune. Baigęs medicinos mokslus, nuo 1939 m. dirbo tame pačiame universitete asistentu. Apginęs disertaciją ir gavęs medicinos daktaro laipsnį, buvo pakeltas į etatinius lektorius.

Tremtyje ilgesnį laiką dirbo Breslau ir Erlango vokiečių universiteto klinikose.

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

Pirmąjį gegužės mėn. sekmdienį, gegužės 6 d., 11:30 val. (po pamaldų) Clevelando skautai Lietuvių Salėje rengia iškilmingą viešą Motinos Dienos minėjimą.

Organizacijos, norinčios pasakyti sveikinimo žodžius ar juos įteikti raštu, prašomos atsiųsti pranešimus šiuo adresu: Z. Ducekmanas, 1447 E. 65 St. Tel. EX 1-7069.

PEREITĄ SEKMADIENĮ

ATL Sąjungos rengtas koncertas Lietuvių salėje pasisekė labai gerai visais atžvilgiais. Publikos buvo net perpilna salė ir tikrai, atrodo, koncertas visus patenkino, nes visa programa buvo sudaryta iš naujų jėgų: pirmą kartą Clevelande pasirodė solistas Jul. Kazėnas, jo vedamas oktetas, rašytojas B. Auginas, na, ir Vladas Vijeikis iš Chicago, kaip konferuotojas. Dainininkams akompanavo R. Brazaitienė. Visi pasirodė gerai ir publiką vietomis išjudino net iki entuziazmo.

DIDELIS MARGUMYNŲ VAKARAS

Šį sekmadienį, balandžio 29 d., Naujosios parapijos salėje Moterų Labdarybės Draugija rengia margumynų vakarą. Programos pradžia 6:00 val., šokiai 8:00 val. (Nemanio orkestras). Bilietų kaina 75 c. Pelnas naujos bažnyčios altoriui.

ČIURLIONIO ANSAMBLIS

Šį šeštadienį išvyksta koncertuoti į Chicago. Po neseniai įvykusio radijo koncerto WJW stotyje ansamblis gavo iš koncerto rengėjų (The Urban League of Cleveland) laiška, kuriame rašoma, kad yra gauta daug atsiliepimų ir visi labai geri. Daugelis, esą, tvirtina, kad tai buvęs geriausias koncertas iš viso šio sezono Urban League rengtų koncertų.

PAVASARINIS KONCERTAS IR ŠOKIAI

Rengia Naujoji Parapija sekmadienį, gegužės 6 d., Lietuvių Salėje. Pradžia 6:00 val. Pelnas skiriamas naujos bažnyčios statymo fondui. Šokiams gros Sonny Michael's orkestras.

Programoje dalyvauja: Natalija Aukštuoliene, sopranas, Birutė Kemežaitė, sopranas, Silvija Pran, (Chicagietė) kontraltas, Petras Maželis, tenoras, Pranciškus Neimonas, tenoras, Joana Račlienė, deklamatorė. Be to, dainuos moterų sekstetas ir Juliaus Kazėno vyrų oktetas.

2 ŠEIMŲ NAMAS

vieno augšto, butai greta vienas kito, 2 garažai, 776 E. 91 St. prieinama kaina. P. J. Keršis. Tel. MA 1-1773

PASKUTINIAI SIMFONINIAI KONCERTAI

Ateinantį ketvirtadienį ir šeštadienį, gegužės 3 ir 5 d. Clevelando simfoninis orkestras baigia savo žiemos sezoną Severance Hall.

Paskutinio koncerto programoje Schuberto C major simfonija, Parduotosios nuotakos uvertiura (Smetanos), Elgardo "Enigma" variacijos ir kt. Abu vakarų ta pati programa. Vėliau prasidės vasaros koncertai Public Auditorium.

REIKALINGA TARNAITĖ

\$20 savaitėi, maistas ir kambarys. Tel. EV 1-2693

2 ŠEIMŲ NAMAS

East 101, netoli St. Clair, 2 garažai, vienas butas laisvas, \$9,800

Ray Nausner 11809 St. Clair UL 1-3919 E LI 1-9216

C. G. O'BELL

Namų pirkimo-pardavimo ir apdraudos agentas
P E R S I K Ė L Ė
į naują vietą:
11712 Castlewood Ave.
Tel.: GL 1-6337

FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORP. NARYS

TAUPLYK DALYKAMS, KURIŲ NORĖSI!

Pradėk taupomą sąskaitą betkokia suma... \$5, \$7, \$10... bet pradėk! Visų pirma nėra nieko svarbesnio vidutinio žmogaus gyvenime, kaip nuolatos auganti taupomoji sąskaita. Pradėk ją tuojau Ohio Banke ir turėk paruoštų pinigų savo norimiems dalykams.

SANTAUPOS APDRAUSTOS IKI \$10,000

6 patogios įstaigos

— THE — BANK OF OHIO

921 Huron Road ir Skyriai

LOJALUMO PARADAS CLEVELANDE

nukeltas į gegužės 19 d., šeštadienį. Ateinantį penktadienį, gegužės 4 d., 8:30 val. Hollenden viešbutyje šaukiamas rengimo komiteto posėdis. Kviečiamos dalyvauti visų tautybių organizacijos. Dėl informacijų galima kreiptis į Chester J. Koch, tel. MA 1-4600.

JONAS G. POLTER

Lietuvis
Namų Maliavotojas
Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Tel.: Potomac 1-6899

Mūsų specialybė

virtučių, vonių, arkų ir spalvotų langų
PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

RKO Keith's 105th

Balandžio 25 — gegužės 1 d. "Lullaby of Broadway" su Doris Day ir Gene Nelson.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rąkandai tampa sušalkinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkainavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS
609-12 Society for Saving Bldg.
Tel.: MA 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

DĖKIT BANKAN PINIGUS, SUTAUPYTUS VARTOJANT MONCRIEF SILDYMO ★ ALIEJUS SISTEMĄ ★ ANGLIS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

PAVASARIS

Tai yra malonus ir linksmas laikas tiems, kurie yra laisvi nuo kasdieninių rūpesčių.

O kad pasiliuosuotumėt nuo jų, stenkitės turėti santaupų Lietuvių Banke, tada jausitės, kad reikalui išitikus neteks rūpintis, ir juositės laisvi ir laimingi, — pavasario laikas bus linksmesnis ir malonesnis.

Čia santaupos (depozitai) yra apsaugotos JAV valdžios per Federal Insurance Corporation, kiekvieną atskirą taupymo sąskaita iki

\$ 10.000

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio
OFISO TELEF.: MA 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudos-insurance reikaluose. Sutačiau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Ziedų, Laikrodžių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER ŠERMENTIS—

6202 SUPERIOR AVE. Henderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metų simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

AR JŪS JAU MATĖTE

1951 NASH

Amerikos taupiausių didelių automobilių?

NASH RUMBLER 1951 metų degalo taupumo varžybose pasiekė dar neregėtą rekordą:

31.05 mylių su
galionu

Kiekviena Nash Airflyte rūšis — Statesman, Ambassador, ir Rambler — buvo trofėjų laimėtojas savo klasėje... tai yra neatremiamas įrodymas, kad NASH yra jūsų geriausias laimikos daugeliui ateinančių metų!

NASH automobilių kainos yra nuo \$1,759.50

FORD & PAE NASH, Inc.

"THE HOUSE THAT SERVICE BUILT"

6818 Superior Ave. EN 1-4505

GREITOJI PAGALBA NUO HEMOROJAUS

Dabar pirmą kartą išbandykite naująsias unciją lietuvių chemiko išbandyto vaisto nuo skausmingo hemorojaus.
PILE-EEZ tepalas nuramina uždegimo apimtus audinius, pariebina sausą odą, apsaugo nuo sutrūkimo, opumo ir tinimo. Jis paprastas vartoti ir GARANTUOTAI jums greit pagelbės, arba jūsų pinigai bus atmokėti, grąžinus tutele.
Nemalonumai dėl hemorojaus išnyksta ir vėl pasirodo. Todėl PILE-EEZ yra "BŪTINA" visą laiką turėti jūsų naminėje vaistinėje.
Jums nereikia daryti nieko kita, kaip tik užpildyti žemiau spausdinamą kuponą, pridėti vieną dolerį ir išsiųsti mums

SIŪSKITE KUPONĄ JAU SIANDIEN!

ELPOL'S PILE-EEZ
13706 Benwood Ave., Cleveland 5, Ohio (1)
Pridėdau \$1.00, už kurį prašau man ATSIŪSTI vieną PILE-EEZ tutele, garantuotą, kad man greit pagelbės, arba bus atmokėta pirkimo kaina už grąžintą nesuvaržotą tepalą.
Pavardė: PRASOM RASYTI SPAUDOS RAIDĖMS
Adresas:
Miestas Zona Valst.

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvėi ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje



Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4466.
Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTAh 1-6747) Redaktorius Balyš GAIDŽIUNAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

NETIKRA IŠKABA

Ateitininkų Federacijos Vyriausioji Valdyba balandžio 20 dienos Drauge pasakė pareiškimą, pavadintą "Dėl klastojamos tikrovės", pareiškimą, kuriame gan energingai kaltinama Dirva, esą ji besistengianti sudaryti visuomenėje įspūdį, kad ateitininkai savo laiku Lietuvoje buvę pelnytai persekiojami.

Kaip konkretus tokių Dirvos pastangų pavyzdys yra nurodomas Dirvos 15 numeris. Kad būtų aišku, apie ką iš tikrųjų kalbama, pakartosime iš ano Dirvos numerio tą vienintelį sakinių, kuriame buvo užsiminta apie Drauge paminėtus persekiojimus. Dirvoje buvo taip pasakyta:

"Pagaliau Drauge "Dr. J. Daugailis" gąsdina priminimu, ... kad ateitininkai buvę mėtomai iš gimnazijų. ... jei kur nors buvo vienas kitas mokinių - ateitininkas iš gimnazijos išvarytas, tai reikėtų prisiminti ne tik, ar jis buvo ateitininkas, bet ir už ką jis buvo išvarytas".

* *

Kad šituo klausimu tikrovė iš tiesų labai dažnai klastojama, tai teisybė. Bet kur ir kaip ji klastojama?

Tikrovė juk tokia, kad savo laiku Lietuvos švietimo Ministerija uždraudė gimnazijose veikti visoms srovinėms moksleivių organizacijoms. Tas uždraudimas palietė ne tik ateitininkų, bet ir aušrininkų (socialistines) kuopas, moksleivių tautininkų kuopas, taip pat ir anuo metu atsiradusius "Geležinio Vilko" būrelius ar kitokias srovinės-politines kuopas. Gimnazijose buvo leista veikti tik tautskautams ir nesrovininiams lavinimosi rateliams, kaip literatūros, gamtos, istorijos ir kt., veikiantiems atitinkamų tos pačios gimnazijos mokytojų priežiūroje.

Tuo švietimo ministerijos patvarkymu buvo nepatenkinti ne vien tik katalikų srovės veikėjai, bet ir kiti srovininkai: visi jautėsi, kad tuo sudaromas nepatogumas jau gimnazijose pradėti verbuti bei rengti savo būsimus inteligentinius kadrus. Buvo dėl to nemaža nepasitenkinimo taip pat ir tautininkų tar-

pe, ypač tos srovės studentų organizacijose, kurios, kaip ir ateitininkai jau buvo įkūrusios gimnazijose jų įtakoje vedamų moksleivių kuopelių. Nes šie skautų organizacija, nei minėtos lavinimosi kuopelės tautininkų srovių — politinių interesų nepatenkino visai panašiai, kaip nepatenkino ir ateitininkų ar aušrininkų (šie pastarieji buvo laikomi potencialiu kairiųjų politinių partijų prieauglio šaltiniu).

Švietimo ministerija teigė, kad srovinis moksleivių organizavimas ir iš pat jaunų dienų srovinio antagonizmo jame ugdymas bei gana dažnas politikojų nepatyrusio jaunimo panaudojimas politinių partijų kovai yra žalingas mokymui ir auklėjimui. Tokį švietimo ministerijos nusistatymą galima kritikuoti ir galbūt, net sukritikuoti įvairiais požiūriais. Tačiau nėra jokių objektyvių duomenų tvirtinti, kad tas patvarkymas buvo nukreiptas specialiai prieš religinius ištikimumus ar prieš katalikišką pasaulėžiūrą.

Visiškai suprantama, kad tose mokyklose, kuriose srovinės moksleivių kuopelės veikė gyvenant savo srityje, nebuvo velamos nei į politines kovas, nei kitų srovių bendramokslų neužkabinėjo, nekėlė savo tarpe nepatogumų, negalėjo suprasti, kodėl tas jų ramus, gražus idėjinis lavinimasis draudžiamas. Bet švietimo ministerija turėjo faktų, kad daug kur dalykai ne taip dailiai atrodo. Turėjo faktų, kurie davė pagrindo ministerijai, po gana ilgų svarstymų, priėmti prieš pirmą minėtą nusistatymą.

Jei jau švietimo ministerija, teisingu ar klaidingu faktų vertinimu pasirėmusi, patvarkė, kad jokios srovinės organizacijos mokyklose neveiktų, tai negalima stebėtis, jeigu net ir gana griežtos drausmės priemonės, įskaitant pašalinimą iš mokyklos, būtų buvusios pavartos kiekvienu atveju, kada tas patvarkymas buvo laužomas.

Tikrovėje, tačiau tokio griežtumo nei nebuvo: jeigu būtų buvę, tai šiandien Ateitininkų Federacija neturėtų nei vieno mokyklą baigusio nario, jaunesnio kaip 35 metų amžiaus, nes vis būtų buvę išvaryti iš mokyklų. Neteko girdėti, kad drausmės

priemonės būtų buvusios pavartos ir tokiais atvejais, kada ankstyvosnės ateitininkų kuopos tęsė savo seną veikimą mokyklose, pasivadinusios religinio lavinimosi būreliais, kapelionų priežiūroje. Iš viso per ketelį to patvarkymo veikimo metų vargiai ar būtų galima priskaičiuoti bent iki 10 pašalinimų iš gimnazijos dėl nusizengimų tam patvarkymui. Tiesa, teko girdėti, pvz., apie tokį aštresnį įvykį, kada paaiškėjo, jog kapelionas su mokinių būreliu laikė slapta susirinkimą po geležinkelio tiltu (!) ir ten ragino mokinius visokiomis priemonėmis kovoti prieš "katalikišką persekiojimą". Po tokio paraginimo pora naivių mokinių atsakė pirografavo ir ant kelių stuipų prikėlė atsišaukimą, raginantį sukilti prieš tironiją, o pradžiai — bent nutraukti policijos ir kitų valstybinių įstaigų telefonų laidus... Tiesa, tai vaikiškas pasielgimas, bet kuri gi mokykla glosto mokinių už tokios rūšies "vaikiškumą"!

Jei už tokį ar panašios rūšies, net ir ne taip toli siekiantį "žygi" mokinius kur ir buvo pašalinimas iš mokyklos, tai gal ir galima būtų tvirtinti, kad jis nukentėjo, kovodamas už katalikišką idėją, bet vis dėlto, tikrovės ne klastojant, būtinai reikėtų pasakyti, kokio gi iš tikrųjų pobūdžio buvo toji kova...

Tuo tarpu ateitininkai ir kiti šiandien kalba bendrybėmis: jie buvę mėtomai iš mokyklų, net grūdami į koncentracijos stovyklas tik dėl savo katalikiškų ištikimumų, dėl nenorėjimo garbinėti valdžioje buvusių vadų, ir tt. Šitokios "frizuotos" bendrybės kaip tik ir yra tipiškiausias tikrovės klastojimas.

Ateitininkų Federacijos Vyriausioji Valdyba, keldama balsą dėl klastojamos tikrovės, ne tik čia pat kartoją savo tą senąjį tikrovės klastojimą, bet tuo pačiu užsimojimu tame pareiškime klastoja ir dabartinę tikrovę.

Ateitininkų Federacijos vadovybės pareiškime yra du kreivi tvirtinimai: 1. kad ateitininkai vengia priminti tuos jiems skaudžius prisiminimus, 2. kad Dirva to jų vengimo neįvertina ir vis "įžūliai" nori pateisinti tą tautininkų režimo smurtą, kuris buvo taikomas mokslus einan-

PAVASARINIS KONCERTAS DETROITE

ALTS skyriaus rengiamas gegužės 6 d. Ukrainiečių svetainėje, 4655 Martin Ave., didysis pavasario koncertas jau nebetoli. Idomią ir turtingą meninę programą, susidedančią iš dviejų dalių — lietuvių kompozitorių harmonizuotos liaudies ir kitos dainos bei svetimų kompozitorių kūrinių — atliks Kauno Valstybės Operos solistė Izabelė Motiekaitienė ir Alė Kalvaitytė, akompanuojant ir dalį programos atliekant Vladimirui Jakubėnui, Kauno Valst. Konservatorijos profesorius.

Atsilankiusieji turės progos pasiklausyti ne tik gražių ir skambių lietuviškų dainų, bet ir operų arijų bei fortlenono solo. Be to, solistės paduos lietuvišką ir operiniu duetu iš Aidos, Hofmano pasakų ir kt.



Izabelė Motiekaitienė

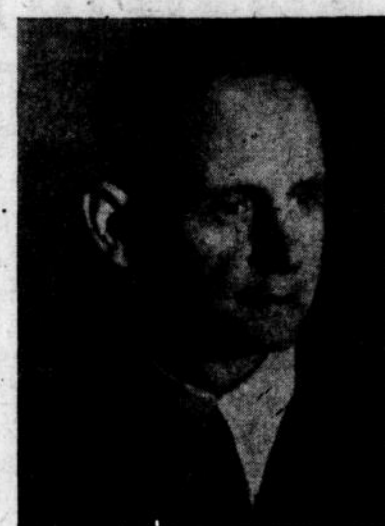
dramatinis sopranas, Kauno Valst. Teatro Operos solistė, vaidinusi pirmaeilės roles. Gy-

vendama tremtyje, sekmingai koncertavo Vokietijoje ir Anglijoje. Amerikoje yra koncertavusi visoje eilėje didmiesčių, višur turėdama didelį pasisekimą. Be to, koncertavo Kanadoje, Toronte ir Montrealyje. Chicagoje yra žinoma kaip aktyvi ir žymi solistė.



Alė Kalvaitytė

mezzo sopranas, pirmaeilė Kauno Valst. Teatro Operos solistė. Gražiausiai ir svarbiausiai užsirekomendavusi opere Carmen, Aida, Il Trovatore ir kitose. Visą eilę koncertų yra davusi Lietuvoje ir Vokietijoje. Gyvendama tremtyje su lietuviška operos grupe lankėsi Anglijoje, kur davė su didžiausiu pasisekimu eilę koncertų. Dabar, gyvendama Chicagoje, kaip solistė dalyvauja radijo ir kituose koncertuose. Be to, koncertavo Bostone ir kituose miestuose.



Vladas Jakubėnas

Kauno Konservatorijos kompozicijos ir piano profesorius. Lietuvoje žinomas kaip svarus kompozitorius, parašęs tris simfonijas. Yra koncertavęs Latvijoje, Estijoje, Skandinavijos valstybėse, Berlyne ir Chicagoje (1930 m.). Kaip pianistas ir akomponatorius koncertavo Lietuvoje, Vokietijoje ir Anglijoje. Chicagoje dirba kaip muzikos mokytojas, akompanistas ir vargonininkas. Yra koncertavęs Clevelande, Toronte ir kitur.

Šios žymiosios lietuvių meno jėgos Detrote koncertuos pirmą kartą.

VI. Pauža

PAGERBĖ JONĄ KARUTĮ

Vietos lietuvių Karo Invalidų Sąjunga balandžio 14 d., sekmadienį, suruošė Jono Karučio mirties aštuntų metų minėjimą. Pamaldas atlikė ir atitinkamą pamokslą pasakė kun. dr. I. Boreišis. Po to šv. Antano parapijos mokyklos salėje pas-

kaitą "Karutis karys ir visuomenininkas" skaitė savanoris kūrėjas, laisvės kovų invalidas dr. V. Misiulis.

GAUSĖJA BENDRADARbiai

ALB radijo klubas, turindamas meninę programą, pritraukia į darbą daugiau kultūrininkų bei visuomenininkų. Be daktarinių talkininkų J. P. Uvicko, Br. Budriūno, E. Paurazienės, M. Sims, dr. Pr. Padalskio, J. Gliudžio, A. Žiedo, J. Krikščūno ir visos eilės kitų, sutiko bendradarbiauti aktorius - režisiorius Justinas Pusdešis, kuris gražiai vietos visuomenėje užsirekomendavo Vytauto Alančio "Buhalterijos klaida". Netrukus J. Pusdešį išgarsins vaidinant per radiją "Tremtinio regėjimą". Muziką vaidinimui rengia Br. Budriūnas.

Radijo klubo programą tobulinant, daug dirba ir aukojasi klubo pirmininkė H. Raubys ir pranešėjas V. Saladžius.

LATVIŲ KONCERTAS

Balandžio 15 d. Salem Lutheran Church įvyko vietos latvių menininkų koncertas. Idomi programa buvo sudaryta iš operos arijų, fortepijono ir solo dainų bei baleto. Labai įspūdingai Latvijos Rygos teatro baleto meistris Osvalds Lemanis ir Mirdza Tillak pašoko "Andalūzų" ir "Melancholinį valsą". Dalyvavo ir lietuvių smuikininkas prof. Vladas Motiekaitis. Visiems akompanavo žymi latvių pianistė E. Dunais.

čiam jaunimui dėl jo pasaulėžiūrinių įsitikinimų, dėl jo samoningo ir veiklaus jungimosi į katalikų akcijos darbą".

Pirmąjį tvirtinimą vadiname kreivu todėl, kad iš tikrųjų ateitininkai nevengia kalbėti apie tuos nemalonius prisiminimus, bet priešingai, labai dažnai juos iškelia, kartais net ir atitoldami nuo kalbamos temos (kaip ir, pvz. "Daugailis" Drauge).

Antrajį tvirtinimą reikėtų vadinti net dvigubai kreivu, kadangi jame teigiami du nuo tikrovės mažiau ar daugiau nutolę dalykai: a) kad Dirva norinti pateisinti ateitininkų persekiojimą, b) kad tas persekiojimas buvęs taikomas dėl pasaulėžiūrinių įsitikinimų, dėl dalyvavimo katalikų akcijoj, arba, kaip kitais atvejais dažnai sakoma, tiesiog dėl religijos, dėl katalikybės. Iš tikrųjų Dirva niekad neregėjo progos nei priminti apie tai, nei teisinti ką nors, bet Dirva laikosi tos nuomonės, jog verta ir teisinga yra padaryti tuo reikalu atitinkamą pastabą kiekvieną kartą, kai kas nors tuos dalykus primindamas "pervasu" ir tvirtina, mūsų nuomone, nebūtus dalykus.

Štai ir Dirvos 15 numeryje padarytoji pastaba, kuri čia kaip tik yra pakartota, ir dėl kurios Ateitininkų Federacijos Valdyba skelbia tokį manifestišką pareiškimą, atsirado negi Dirvos iniciatyva, o tik dėl to, kad Draugo straipsnio autorius pasiūlė pakalbėti apie ateitininkų "mėlymus iš gimnazijų". Ir toje Dirvos pastaboje nėra nei kokio teisinimo ar smerkimo, o tik sąsiužymas, kad kalbant apie kada nors bei kur nors iš mokyklų pavarytą mokinių, mažą yra nurodyti, jog jis buvo ateitininkas, bet reikėtų pasakyti, už ką gi konkrečiai jis buvo išvarytas.

Pirmasis negerumas, jei ir ne pasigerėtinas, per daug nieko nestebina, nes tos negerovės tebeįsitaiko ir kitose, šiaip jau labai kultūringose bei demokratiškose valstybėse. Tačiau antroji blogybė, jeigu ji ištikrųjų kur buvo ar yra — skandalinga. Mes tvirtiname tačiau, kad šios rūšies skandalingų reiški-

nepriklausomoje Lietuvoje nebuvo jokių režimų metu, ar jei jau kas būtų bent kiek panašus atsitikęs, tai kaip paskiras nesusipratimas, o ne kaip kurios nors vyriausybės politikos vykdymas.

Mes tvirtiname, kad kalbos įvairiomis progomis apie persekiojimus Lietuvoje dėl religinės pasaulėžiūros, dėl katalikybės yra tikrovės iškraipymas, yra politiniams konfliktams uždejamasis religinės — pasaulėžiūrinės iškabos.

Mes laikome, kad yra būtina kiekvieną kartą, pastebėjus tą tikrovės neatitinkančią iškabą, atvirai, arba, anot Ateitininkų Federacijos Valdybos "įžūliai" pasakyti, kad ta iškaba tikrovės neatitinka, kad ji tikrovę klastoja. Tai darome ne tik tautininkų srovės vardui ginti — nors ir tas gynimas nėra nusikaltimas, jei matome, kad ant to vardo kas nors nepamatuotai kesinasi "šunis karti" — bet tas mūsų "įžūlumas" pasireiškia ypač dėl to, kad kalbamasis tikrovės klastojimas yra aiškiai kenksmingas bendriesiems lietuviškumo reikalams, nes Lietuvoje negyvenusiems, arba priaugnciam jaunimui sudaro nepriklausomos Lietuvos paveikslą blogesnį, negu jis ištikrųjų buvo, ir tai nutiekia juos toli gražu ne tokia prasme, kokios pageidautų kiekvienas lietuviškumo brangintojas, o ypač, regis, turėtų pageidauti.

V. R.

DAINŲ ŠVENTĖ

IR ŠOKIAI

GEGUŽĖS - MAY 6, 1951

Manhattan Center

34th St & 8th Ave

New York, N. Y.

PRADŽIA 4 VAL.

DIRVA, Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4466. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS. Assistant Editor Balyš GAIDŽIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: in the United States — \$4.00, in Canada — \$4.50 (5.00 Canadian dollars), elsewhere — \$5.50. DIRVA išleista kiekvieną ketvirtadienį Clevelande. Leidžia Ohio Lietuvos Leidybos B.-vė. Prenumeratos kaina metams, mokant iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, (5.00 kanadietiški doleriai), kitur — \$5.50. Galima mokėti ir delais, pradedant bet kurio mėn. laiku.